Tempus eſt ut & ego ſcribā nō iam pro ep̄o, ſed pro paupere & humili monacho, idqꝫ qđ miſerabilius eſt, facto de diuite & ſublimi. Hic iam nō habet adulatio locū, habet miſeratio. Multi pro eo ſcripſerūt ut remaneret ep̄s: ſed multū hoc erat: nō potui adduci ego ut id auderē. Nūc uerò ſi res humanius æſtimetur: ipſa nūc exigit quod antè uitabam. Spes erat hoī adhuc, nā ſperandi rō ſuberat talis. Dicebat: Valde immutatꝰ eſt rerū ſtatus, ex quo mihi ſnīa purgationis impoſita fuit. Et quidē grauem illā ſatis accepi: & q̄ ab innocētiſſimo difficile impleri poſſet. Quid nūc cū cūcta penè in ipoſibile uerſa ſunt? Niuernis, non eſt ep̄s ſed ne trecis qdē. Altiſſiodorēſis trāſalpinauit. Cōprouincialiū ſanè ep̄orum ꝑ quos me purgari oportuit, pars multa hæc eſt. Nō certè purgatores deficiūt mihi, ſed ep̄i uel deſūt uel nō abſunt. Quid ergo? Rectè ne à me exigi pōt, qđ inueniri non pōt? Si res ita iudici cōperta fuerit, mirū ſi de impoſſibili ſnīam ferat. Aut ſi nō ex toto impoſſibile: minimū qđ fortè minus eſt, leuiter effugiet ultro negligentius perſcrutantē. Nēpe mīam uult, nō ſacrificiū. Quæ eñ utilitas ī ſanguine meo: ut q̄rat iniquitatē meam, & pctm̄ meū ſcrutet? Maius aūt quia benignus & miſericors eſt, aliquid obliuiſcetur, aliquid diſſimulabit, aliqd & de ſuo addet. Dominꝰ eſt. An nō licet ei quod uult facere? Etiā ſi nō quantū ſat eſt, rōnē mihi ſuppeditare aduerterit: qd ni tota tñ libertate utet, prōpteqꝫ mīam ſupexaltabit iudicio, uir apoſtolicæ māſuetudinis & authoritatis? Ergo cū ſic liceret ſperare timēti, nec fruſtra ut ſibi ſuiſqꝫ uidebatur: ceſſit tñ, & nr̄o ſe totū commiſit arbitrio: Ac ne occaſione ipſius diutius eccleſia fatigaretur: conſulente me anticipās terminū & ſecuris ictum, ultro ep̄m exuit. Vnū eſt clementiſſime pater unde hoī generoſo ac uerecundo in tā miſeranda fortuna poſſet non parū cōſolationis afferri. Quæritis qd? profectò non ambulat ī magnis: nec ī mirabilibus ſup ſe. Sufficit ſi ueſtra indulgentia poſſit retinere ſacerdotē: qui ep̄s fuit, tantum à nota infamiæ & perpetuæ iniuſtiōīs cauterio ſcuto bonæ uolūtatis ur̄æ obumbretur ſibi. O dignā oī exauditu p̄cem. Nō rogat ut glīoſus, ſed ne inglorīꝰ ſit, q extitit glorioſus. Quicquid illud ſit, qđ mediū eſt, eo cōtentus eſt. Liceat cadenti à glīa: honeſto quo poterit mediocritatis ſeſe excipe gradu: ſolāqꝫ non deuenire in extremitatē opprobrij. Iuuenis eſt, nobilis gñe eſt, in ſublimitate poſitus fuit: nec tñ humilem refugit locū ſed probrū. Nihil ne merebitur uel iſta humilitas? Humiliatꝰ eſt impius Achab, & profuit ei: & in uiro fideli ac nobili humilitas p̄ciū non habebit? Abſit à ſumma ſede, abſit à ſctā mente ur̄a: cor contritū & humiliatū deſpicere. Si dixerimus humiliauit ſe, exaltet: nihil in hoc temerè à nobis p̄ſumptū, poſſemus forſitan excuſare: nimirum ex regula quam optime noſtis. Nunc aūt non dicimus exaltetur: ſed ne cōculcet, & cōfundamur ab expectatione nr̄a. Imo uerò ſi mala ſuſcepimus de manu dñi: bona quare nō ſuſcipiamus? Nūquid eñ poteſtatē habetis deponere potentes de ſede: & exaltare humiles non habetis? Porrò poteſtate accepta, malle in malo quàm ī bono uti, abuti eſt. Præterea angitur debitis multis, cū ſit pauper & inops. Iubeat authoritas ueſtra, de rebus epiſcopalibus ea ſolui. Durum eſt enim, ſimul & honore priuari & onere premi debitorum.

Ad eūdē pro Remēſi archiep̄o. Epiſtola. CCXLVI.

Amantiſſimo patri & dño Eugenio dei gr̄a ſummo pontifici. B. Clareuallenſis abbas, modicū id qđ eſt. Parcat uobis deꝰ. Quid feciſtis? Faciem hominis uerecundiſſimi confudiſtis: & cuius laus eſt in eccleſia, ipſum in facie eccleſiæ humiliaſtis. Lætificaſtis oēs inimicos eius: ſed quantos uos cōtriſtaſſe putatis? Hoc eſt modus cōdolendi: quia amicorum non eſt numerus. Dilectus à deo & hoībus grādis criminis luit pœnas: nullius conuictus: nullius confeſſus. Tenemus Phinees, ſentimus zelum, Iſraelites perfoditur, ſed nō cum Madianitide. Imponitur ei ꝙ regem coronauit: ſed in hoc non exiſtimat exceſſiſſe ſe tenorem priuilegiorum ſuorum. Obijcitur ꝙ ſcienter diuina p̄ſumpſerit celebrare in eccleſia interdicta. Negat. Suo tēpore probabitur illud: purgabit iſtud. Eſto tñ. Putemꝰ oīa conſtare, quæcū in abſentē aduerſarijs eius licuit aut libuit loqui. Debuit ne hoc ſolo exceſſu cuius cætera laudabilia extiterūt: tā dure feriri: tā ſeuere aīaduerti? Semel exceſſiſſe, etiā uirtus poterat reputari, ſi de ueſtro, nō de uultu inimicorū eius iudiciū prodijſſet. Deinde qd in acto illo fieri oportebat? Dies celebris, ſolēnis curia, iuuenis rex: & qđ his maius eſt, dei negociū, de Hieroſolymitana. ſ. expeditione: propter qđ oēs conuenerant. Prorſus hæc oīa miſſarū & coronæ regiæ ſolēnis debitiqꝫ honoris, fruſtratione nullatenꝰ admittebāt. Sed nec ipſi Biturícēſi archiep̄o oīno expediebat ut honor regis ꝑ eū īpediret. Quæ cū ita ſe habuerit æſtimamꝰ locū miæ nō deeſſe, ubi tāta neceſſitas typum excuſat contumaciæ. Nunqd poteſtatē habetis tantū percutere: & nequaquā ſanare? Noſtis qui dixerit. Percutiā, & ego ſanabo. Abſit ut cuiꝰ tenetis uicem, non uſurpetis & uocē: uocem præcipue pietatis. Deu.23. Ergo ſola hac uice redeat ſagitta Ionathæ retroſum: & ſi neceſſe fuerit, in me magis mittatur. Tolerabilis fateor habuiſſem interdicti mihi miſſarū celebrationē: quàm archiep̄o pallij uſum. Eſt etiā qđ nō mediocriter ueſtro pio rigori obuiat in hac parte, ꝙ filio ur̄o regi Ludouico poſſit hinc non paruæ offenſionis & irritationis occaſio dari: cum ipſe ſibi tota mali huius uideat eſſe occaſio. Quod planè tempore iſto nō expedit: ne bonum quod ur̄o hortatu bono & magno animo cœpit, dignum (qđ abſit) nō habeat exitum, ſi in ſcandalo & animi perturbatione hoc egerit. Decætero mādaſtis: & obediui: & fœcūdauit obedientiā p̄cipientis authoritas. Siquidē annunciaui & locutus ſum: multiplicati ſunt ſuper numerū. Pſal.39. Vacuant urbes & caſtella: & penè iam non inueniunt quem apprehendant ſeptem mulieres uirum unū: adeò ubiqꝫ uiduæ uiuis remanent uiris.

Ad eundem. Epiſtola. CCXLVII.

Non eſt mihi more multorum procemij uti ad uos ambitu uerborū: à re ipſa incipio. Homo fallax uenit ad uos: credo ut fallat, ſed abſit ut uos. Hoc enim non niſi in multorū diſcrimen, idqꝫ maximum, poſſet accidere. Semper quidem ſicut fallere malū: ita falli à malo eſt plerūqꝫ, & malum. Sed intereſt quis, & in quo fallit. Quāto ueſtra poteſtas & dignitas maior: tanto ea quæ uobis forte ſubreptio fit, nō modo periculoſior ſed & turpior eſt: præſertim in eccleſiaſticis cauſis. Si uerbi gratia Sagīēſis hæc uulpecula fraudulēta cōcinnans dolos, uobis (ſicut callide cogitat illudere) poterit ad uineā dñi ſabaoth, quā breui tp̄e parte non modica demolita eſt, ueſtra authoritate redire: quanta puta malignitate decætero ſæuiturā? Heu quod reliquū eſt deuorabit. Nēpe q uenit uulpecula, redibit, leena: & in quoſqꝫ tā cleri quàm ppl̄i non iam calliditate utet: ſed crudelitate. ¶Vigilādū utiqꝫ aduerſus aſtutiā: ne ad tantā ſæuitiā denuo prorumpere poſſit. Non ergo uos moueat hoīs facies miſerāda, uilis habitꝰ, uultus ſupplex, demiſſa ſupercilia, uerborum humilitas, ſed nec ipſe quidem lachrymulæ: currentes (ut aiunt) ad nutum eius: doctè mētiri. Hæc oīa in facie ſunt: & ſcitis q dixerit. Nolite ſm̄ faciem iudicare. Ioan. 7. In his atqꝫ ſimilibꝰ forma pietatis extitit: ſed non ſemper & uirtus. Veſtimenta ouium ſunt hæc, frequēter (ſicut deſignauit dñs) uſurpata à lupis in ſtragem maximam ouiū: dum non ſe abſcondunt, qm̄ illi abſcunditè ueniunt. Inde eſt ꝙ aliqui etiā ex noſtris pro eo ſcripſerunt, talibus, circumuenti mendacijs: parum aduertentes quod à ſapiente ſapienter ac ueraciter dicitur. Eccle.19 Eſt qui ſe humiliat nequiter: & interiora eius plena ſunt dolo. Vos ergo non attendatis ad uerba eius, neqꝫ ad corporis geſtus: opera interrogate. Mat.7. A fructibus eius cognoſcetis eum. Multa & grata dicuntur de eo: dicentur & in eum, ſi eſt qui quærat & iudicet. Nolo dicere omnia quæ audiui.

Nec eñ oībꝰ credendū eſt: ſed nec oībus decredendū. Vnā pono breuiter meā cōiecturā: certi ne aliqd habeat, uos iudicabitis. Cur datos ſibi iudices declinauit? Si pſonas cauſat: non erant ſuſpecti. Si loci importunitatē: erat hoc in terra ſua, & in cognatione ſua: ubi & expēſis paucis, & itinere nō longo facile & abſqꝫ labore totū negociū poterat explicari. Reſtat ꝓinde nihil aliud ſuſpicandū: quàm fugiſſe hoīem ſubdolū accuſantiū multitudinē: q extra patriā eū minime præ iopia ſeq poſſent. Gr̄as agimus dño Lexouienſi: q zelo domus dñi tactus, nec marſupio pepcit, nec corpori. Bonꝰ frater: cui ſtudiū eſt ſemen defuncti fratris ſuſcitare. Gratias & uos agite illi: qa ueſtro quoqꝫ nomini hæc eius cura non parū conferre uidetur: qua fit ut conuincatur malignus, & ſic deijciatur: quæ eſt gloria ueſtra.

Ad eundem. Epiſtola. CCXLVIII.

Si rebus charitas p̄cium facit: nil in eccl̄ia p̄cioſius, nil optabilius bono utiliqꝫ paſtore. Nēpe rara auis eſt iſta. Proinde ſicubi talis interdum reperiat: & occaſio detur: confeſtim inijciendæ ſunt manus, & totis uiribus ſatagendū, ne qua ui, ne qua arte malitiæ fructuoſa promotio ualeat præpediri. Audiuimus in eccleſia Valentina, pari uoto cleri & populi electum eſſe priorem caſæ dei. Mirum ſi bonus nō fuerit ad opus, ad quod aſſumit. Scire uultis unde id ſperē? Boni hoc uolunt: nec poteſt bonus nō eſſe q bonis placet. Nec minus ualidū argumentū mihi uidet ꝙ bonꝰ ſit: ſi malis è regione diſpliceat. Decet ſanctitatem ueſtrā uotis aſſentire bonorū: ne ſi ab iſto forte reſilire contingat: aliū quē nolletis, ſtudio & cōſenſu prauorum cōtingat recipere.

Ad Bernardū priorē portarū. Ep̄la. CCXLIX.

Reuerendiſſimis patribus & dñis amantiſſimis, Bernardo priori portarū, & ſanctis qui cū eo ſunt. B. Clareuallis uocatꝰ abbas ſalutē in domino. ¶Ex quodā beatitudinis ueſtræ reſcripto cōperi ſcripſiſſe me aliqd qđ me indicaret cōmotum: uoſqꝫ iſtud nō parū metuere. Verū id fruſtra. Nō eſt qđ à puero ueſtro timendū ſit uobis reuerēdiſſimi p̄res: qui uos in ueritate diligo ut amicos: & ſuſpicio ut ſctōs. Niſi forte nō me, ſed mihi paterno timuiſtis affectu: ꝙ motus uobis uiderer nō ex rōne: aut ſi ex rōne, forte plus quàm oporteret. Motꝰ fateor fui, ſed ꝓ uobis, nō cōtra uos: atqꝫ id tenuiter ſatis. Si & hoc temere: ſed nō temere cōfiteor aduerſum me iniuſtitiā meā: & uos remittetis temeritatē pctī mei. Ignoſcite mihi, ſic ſum: zelus domꝰ ur̄æ comedit me. Non patior plane qđ in me eſt decolorari tātæ ſpecimen ſctitatis: nā corrūpi poſſe abſit ut uerear. ¶Prorſus aūt diſplicet in pulcherrimo corpore, nō ſolū morbꝰ: ſed & næuus. Non planè bonus color, ſi ſctōrū quiſpiā anxie ferre abiectionem ſuā uideatur: de qua etiā & non gaudere, & nō gloriari, minus eſt à pfecto. Porrò in ꝓpoſito perfectiōīs apparere impfectū, næuus eſt. Ergo hic color mihi in fratre natali diſplicuit. Quid eñ & ſi caſtū id fuerit corā deo? Nēpe oportet ꝓuidere bona etiā corā hoībus. Sed dicitis. Nō ipſe grauiter tulit: ſed nos. Ad idē reuertitur. Iterū dico qđ ſentio. Cur uobis graue fuerit, non uideo: niſi qa ipſi graue eſſe ſenſiſtis. Vos iudicate an hoc eum decuerit, præſertim in nouitate uitæ. Nam ante hāc (ut ſalua eius pace dixerim) non caruit hac nota: an uerò nec culpa, ſuæ ipſius cōſciētiæ relinquēdū eſt. Et qd ſi fortè hoc cogitauit dñs papa: cū ſicut dicitis, electiōī eiꝰ aſſentire renuerit? Veritꝰ qppe ut æſtimo līguas obtrectatorū, uetuit feſtinatā noui eremitæ ꝓmotionē, ne, ut dixi, lingua maliloqua dicere poſſet, hunc eſſe quē ſemp optauerat eremi fructū. Veruntamē quicquid dominus papa intēderit, ſiue hoc ſiue aliud, me ignoraſſe ſciatis illud eiꝰ conſilium, ne quis dicat ꝙ meo inſtinctu id fecerit. Nam quod ad me pertinet, mihi decretum eſt, ubi opportune poſſem, non ſolum non impedire: ſed etiam totis uiribus, & ambabus (ut dicitur) trahere manibus: ubi de gratia quæ ī eo eſt, deo fructificare ualeret. Quis dabit mihi homines literatos & ſanctos ī eccleſijs dei, præeſſe paſtores: ſi non in omnibus: certè in pluribus: certè ī aliquibꝰ ſaltem? Quid enim ſi iuuenis aliqua olim iuueniliter egiſſe memoratur? Vetera tranſierunt: noua facta ſunt oīa. 2. Cor.5. Conſepultus eſt iterum Xp̄o per eremi baptiſmum: ego olim ſepulta uitia retractabo? Iam ꝙ abbas Caxiacenſis, ſiue Trecenſis dure dicuntur ſcripſiſſe uobis: oīno cū audiui, dure accepi: & cū accepero tp̄s, nō diſſimulabo: quātum quidē charitas poſtulabit, & familiaritas: q̄ mihi pro eorum religioſitate ad ipſos eſt. Deo autē gr̄as, qui dedit uobis non uinci à malo: ſed uincere in bono malum: quia nō r̄ndiſtis eis malum pro malo: aut maledictum pro maledicto. Porrò illas quas ad me aduerſus præfatos abbates ante ſcripſeratis literas: nec ſtudio nec uoluntate mea, ad ipſorū notitiā perueniſſe ſciatis. Et de his ſatis. Tēpus eſt ut non obliuiſcar mei. Clamat ad uos mea monſtruoſa uita: mea ærumnoſa cōſciētia. Ego enim quædam chimæra mei ſeculi: nec clericum gero, nec laicum. Nam monachi iādudū merui cōuerſationem: non habitū. Nolo ſcribere de me qđ uos per alios audiſſe exiſtimo, quid actitē: quid ſtudeam: per quæ diſcrimina uerſer in mundo: imo, per quæ iacter præcipitia. Si quo minus audiſtis, p̄cor ut inquiratis: & ſm̄ quod audieritis, & conſilium impendatis, & orationum ſufragia.

Ad dñm papam Eugenium. Epiſtola. CCL.

Amātiſſimo patri & dño Eugenio dei gr̄a ſummo pontifici. B. Clareuallis dictus abbas modicū id qđ eſt. Baluienſes monachi grauiter, deliquerunt: ſed nō impune. Vobis pro hoc ipſo laus & gratiarū actio ab uniuerſa debet eccleſia: qa nō ſiluiſtis, nō diſſimulaſtis, non quieuiſtis. Efferbuiſtis ut debuiſtis: percuſſiſtis: ſed ut ſanaretis. Qꝫ ſi obliuiſcat miſereri dñs: & cōtineat in ira ſua miſericordias ſuas: unde ſanitas? Fiducialit̃ Proīde poſt iudiciū mīam præſtolamur: ut mīam & iudiciū cantemus dño. Scimus ſcimus non deuiabit uicarius à ueſtigijs eius cuius uicarius eſt: nimirū cū ille dicat. Qui mihi miniſtrat, me ſequat. Dicit aūt de illo ꝓpheta: Quis ſcit ſi conuertaꝫ & ignoſcat deus, & relinquat poſt ſe bn̄dictionē? Ioan.12. Iohel.2. Hanc de ur̄is quoqꝫ poſterioribus audacter exigimꝰ. Alioquin nō decet ut perdatis innocentē cū impio. Etenī qui malū fecerūt, facti de medio ſūt. Quid reſtat niſi ut reliquiæ ſaluæ fiant? Quidni ſaluētur qui obedierūt uobis, qui obedierūt p̄deceſſori ur̄o? Paulum loquor qui aiebat. Auferte malū ex uobis? itaqꝫ miſeremini illis & non præiudicet iniquitas ſceleratorū, 1. Cor.5. iuſtitiæ innocentium. Hæc dico, quia cauſa eſt eis cū Eduenſibus ī præſentia ueſtræ maieſtatis: & timēt ne noceat ſibi iniquitas aliorū. Sanè id p̄cipue obſecramus, ut concordiæ & paci ipſorū operā detis: utriſqꝫ ſiquidem bene uolumus, atqꝫ ita utriſqꝫ credimus expedire.

Ad eūdē pro Eboracenſi ep̄o. Epiſtola. CCLI.

Saeuit fruſtrata ambitio: imo deſperata furit. Currit ad laqueū homo perditionis: & debitā iam olim in ſe ſententiam damnationis accelerat. Vel nunc manifeſta ſunt peccata eius præcedentia ad iudicium. Anticipat manum ſucciſoris, arbor maledicta & ſpinoſa: & cunctantem ſecurim in ſemet prouocat. Heu quàm iuſtius illa iamdudum excidiſſet: quàm ſancti illi, quos contra ius & phas male ſtando deiecit? Etenim ſi non ſtaret, ſtantes minime deieciſſet. Et illi quidē in innocentia ſua, & pro innocētia corruerunt, multo melius ſtantes: ſed ſanguis innoxius de manu illorum procul dubio requiretur, qui uires furtiuas tā noxiæ arbori ne ſtatim corrueret miniſtrauerunt. Clamat cōtra eorum capita ſanguis ſanctorum de terra: quorum animæ in manu dei ſunt, & iam non tanget eos tormētum malitiæ. Verūtamen uiſcera mea erāt, effuſa ſunt: non recipio de uerbis conſolationem. Er ſi poſſent eſſe qualicūqꝫ ſolatio ſiue remedio, deficiunt tñ præ dolore, mœrore præcludūtur, interrumpunt ſingultibus. Vnum tñ ip̄m̄qꝫ extremū quod utiqꝫ magis ſcribere quàm ꝓloqui poſſum: adhuc audite,

uel potius legite. Si adhuc ſteterit: prohdolor uerēdū ne
ipſius ſtatus ſit ueſter caſus: dū quicquid adiecerit, ut po
Ma.7. te mala arbor quæ non pōt niſi malos fructus facere: non
illi iam, ſed uobis meritò imputetur.

Ad abbatem de Præmonſtrato. Epiſtola. CCLII.

AVdiui auditionem ueſtram: & timui. Scribitis
ei cōtra me amaritudines: abſit aūt ut tam rō-
nabiliter, quàm terribiliter. Quid peccaui? an
ꝙ ueſtrā perſonā ſemper amaui, ueſtrū ordinē
foui, & promoui ſemper qđ in me fuit? Fidē, ſi uerbis nō
habetur, opera facient. Vt quidem mea mihi conſcientia
reſpondet: ego à uobis debui commendari. Sed quia con
traria potius loqui & ſcribere libet: dabo ego uoci meæ
uocem uirtutis ex factorum teſtimonio. Id quidē graue.
Videar improperare beneficia: quod utiq; non decuerat.
Vt minus ſapiēs faciā: uos me cogitis. Cui unquā ueſtrum
ſiue ueſtrorū noſtra opera opus fuit & defuit? Primo q̄-
dem, locus ipſe præmonſtrati in quo degitis, noſter fuit:
& noſtro munere habuiſtis. Nā nobis frater Vuido (hoc
nomē primi incolæ loci) per manum epī antè donauerat.
Deīde ꝙ hi de bello loco uobis ſe aſſociauerunt: nrī po-
tiſſimum ſtudiī fuit. apud Hieroſolymam rex Balduinus
dum adhuc uiueret locum ſancti Samuelis donauit nobis,
& mille aureos ſimul de qbus ædificaretur: uos dono no
ſtro & locū habetis, & aureos habuiſtis. apud Virdunū
pro eccleſia beati Pauli ut eam uos haberetis quātū labo-
rauerim, multi norūt: quantū profecerim, ipſi ſentitis. Si
quominus recognoſcitis uos: extant epiſtolæ noſtræ ad
beatæ memoriæ papā Innocentiū huius rei ueri iudices:
& quaſi uiui teſtes. Illis de ſeptē fontibus locū quem pri
mum inhabitauerunt, Franceuals nomen ei nos contuli-
mꝰ. Propter qđ horū uultis recedere ab amicis? Nunqd
redditur pro bono malū quia minamini uiolare pactum:
maledicere paci: ſocietatē deſerere: ſcindere unitatē? Sed
eſto. De bono ope non me lapidatis, ſed de iniuria: ꝙ fra-
trē Robertū cū eſſet de ueſtra profeſſione, ſuſceperim, ha
bitum ei monachicum tradēs. Non inficior, apud nos eſt.
Putauerā aūt me ſuper hoc ſatisfeciſſe uobis cū ſuſceptio
nis illius rationem, ordinem, neceſſitatem, uiua & ueridi
ca uoce expoſui: idq; non ſemel. Quia uerò necdū quieſci
tis, nō erit mihi pigrū reſcribere qđ rūderā: qn̄ uobis du-
rū non eſt repetere quod excuſaueram. Minime ego præ
dictum fratrē Robertū aliquando ut à uobis exiret ſoli-
citaui: magis aūt à multis annis id cupientē nō ſemel, ſed
ſæpe compreſſi. Quenam deniq; modo ſuſpectus haberi
poſſum ꝙ fratrem Robertū ſubduxerim uobis: cuius cō-
ſilio & hortatu magiſtrum Ottonem habetis? Si neſcitis:
ipſum interrogate. Si bene noui hoīem, nō negabit. Poſ-
ſem & alios forſitan non paucos nominare ſiue conuerſos
ad uos, ſiue reuerſos: quos hodie nō haberetis niſi à no-
bis ſuaſi fuiſſent, uel coacti. Parco autē nō inops materiæ:
ſed uerecūdiæ ſatisfaciens diues. Inueni ego in clauſtris
ueſtris qui ad uerbū prædicationis noſtræ cōpūcti & con-
uerſi ad nos uenire diſpoſuerāt: cum ecce ſolicitantibus
ueſtris retrahentes pedem, recepti & retenti ſunt in ordi-
ne & habitu ueſtro. Poſtmodū uerò remordente eos cō-
ſcientia exire uoluerūt: & (ni fallor) exiuiſſet, niſi noſtro
firmarentur non eſſenſu tm̄, ſed & hortatu. Sed iam audi-
te, quia iterū uultis audire: quō tandē fratrē Robertum
receperim. Dn̄s papa p̄cepit: nēpe rogatus ab illo & eius
amicis. Dicebat ueſtrū ſeſe & abbatis eius aſſenſum p̄ce
ſua optinuiſſe: ne qs dicat ꝙ p̄cepto extorſit. Negatis: qd
ad nos? Ipſe uiderit. Si uobis ſummum & ſanctū pōtificem
falſitatis arguere libet, ignocite nobis: quia nos tātæ ſan-
ctitati nō credere, & tātæ maieſtati non obedire, nefas du-
cimus. Quanquā & uenerabilis abbas Godeſcalꝰ qui de
ueſtris eſt (nā is à dn̄o papa ad uos huius rei gratia fuerat
deſtinatus) nō planè negauerat reportaſſe ſe à uobis & li
beram fratris emancipationem, & ueſtrā ipſius ſpontaneā
confeſſionē. Iam de fratre Fromundo non eſt quòd nos la
ceſſatis: cum nequaquam eum ſine uoluntaria abbatis ſui
cōceſſione receperim. Quod quidē nec uos latuiſſe, ama-
ra illa epiſtola demōſtrat, in qua nobis de ſola capituli nō
expectata cōniuentia calumniam ſtruitis. Quaſi uerò uel
in mutua noſtra cōuētione id prohibitū fuerit: uel emā-
cipatio filiī ad capitulū, & nō potius ad ſolum ſpectet ab-
batē. Adiicitis & de domo quadam fratrū ueſtrorū de Baſ-
ſo fonte: ꝙ eam nos de medio tulimꝰ, licet extra ſtatutos
terminos conſtitutā. Atq; utinā prius quàm nos argue-
retis, eoſdē interrogaſſetis fratres: nō ſolū quis eā de me-
dio tulerit: ſed etiā qua de cauſa. Neq; enim celaſſent uo-
bis (ut cōfidimꝰ) huiꝰ rei ueritatē. Cæterū audite eā nūc
uel à nobis: ac deinde ſi ita placet, eos īterrogate. Cœpe-
rant ædificare locum, ubi aliquas è ſororibus ſuis conſti-
tuerent: longe quidē ab abbatia ſua: in confinio aūt dua-
rum grangiarū domus noſtræ, & prope paſcua ouiū no-
ſtrarum: rogauimꝰ eos tanquā amicos, & quibus fortè nō
inutiles fuiſſemus: ne ſeminariū ſcandali, & diſſenſionum
fomitē ſuis pariter & noſtris parerent, poſteris relinquē-
dū. At illi nihilominus ædificabāt. Hæc fuit tota uiolētia
noſtra ſic nos de medio tulimus domū illā. Inexcuſabiles
ſumꝰ: ſi rogare, uim irrogare eſt. Reuera epſ (quod negā
dum nō eſt) indignatus non mō ꝙ oratoriū in ſuo ep̄atu,
ſed & ꝙ domū in fundo eccleſiæ & terra feudi ſui ædifica
re ſe incōſulto præſumpſiſſent, cœpto īteruenit opi: quā-
uis fruſtra. Nā nec uetiti ab eo, deſtiterūt. Exinde trāſeun
ti mihi p terrā illā, is q tūc erat abbas Baſſi fontis occur-
rens: indicauit ꝙ ab ædificatione ceſſaſſent. Veruntamen
nō tā propter nos, ſicut ex eius relatione cognoui, quàm
propter militem illū q terrā eis uiſis dediſſe grauabat eos
in multis: ita ut de eo plurimū quærerentur. Quanquā &
ſi pro ſola charitate noſtra id uoluntariè dimiſiſſent: nec
religionē eorum dedecuiſſet: nec immeritis forſitan præ-
ſtitiſſe beneficiū uiderētur. Miror ſanè unde hæc tādem
q̄rela emerſerit, cū & abbas in bona (niſi fallor) & deuota
erga nos uolūtate p̄ſentem finierit uitā: & qui ſubſtitutꝰ
eſt ei, frequēter & familiariter cōueniēs nos in neceſſita-
tibus ſuis, nullā nobis q̄rimoniæ huiꝰ aliqn̄ fecerit mētio
nē. Deniq; & poſtea in eadē domo humaniſſime ſuſceptꝰ
hoſpicio, nihil hinc uel ab ipſo abbate uel alio quoquam
audiui. Sed & uobiſcū in Claraualle poſtmodum pn̄s fuit
abbas: & nuperrime Barri iā inſtāte capitulo ueſtro, unde
literæ illæ q̄rulæ ne dicā calūnioſæ uenerūt & nec hic nec
ibi ſuper hoc, ſiue ab eo ſiue à uobis uel tenuiter quidem
memini me fuiſſe cōuentū. Præterea cauſamini ꝙ domū-
culā fratrū ueſtrorū de Brena cōuerſus Igniacēſis cōbuſ-
ſit. O domūculā. Nēpe umbraculū quoddā ramorū erat:
ubi ſederet frater qui ſtantes adhuc ī agro ſegetes cuſto-
diret. Neq; hoc combuſtū malitia: ſicut fideli relatiōe co-
gnouimꝰ: ſed ꝙ poſitū in agro quodā fratrū Igniacēſiū
terram occuparet quā excoli oportebat. Deniq; uix uno
taxata eſt nūmulo domūcula hæc: & abbati de Brena ita
iam (niſi fallimur) ſup hoc ſatisfactū, ut oīno nec q̄ratur,
nec habeat unde queratur. Si quominus: ubi id nos reſci
re feceritis, parati ſumus ad oēm ſatisfactionem. Sic & de
abbate Longi pōtis, ubi primo q̄relam ueſtrā accipimus,
ꝙ inter terminos ueſtros domū uellet ædificare, ꝓhibui-
mus eū: & iā credimꝰ deſtitiſſe. Si naūt: & id fiet: ubi factū
non eſſe nouerimus. Super oīa plangitis ꝙ eccleſiā ſancti
Foſſlani, q̄ de ordine ueſtro eſt: abbas noſter de Villari fe
cerit imbanniri. At fortè iuſtius uobis fratris & coabba-
tis ueſtri de p̄dicta domo ſcti Foſſlani incredibilis obſti-
natio, quàm ſummi pōtificis rep̄henſibilis animaduerſio
diſpliceret. Noui ſiquidē ꝙ multis ueſtrorū ipſiꝰ abbatis
aīoſitas diſpliceat grauiter: mirū ualde ſi nō etiam uobis.
Ita ergo dico uobis hinc indignamini. Siquidem ipſe eſt
cuius aut cupiditas aut cōtumacia fratribus ueſtris diui-
na fecerit officia interdici. Et quidē prolixū eſt hoc nego
cium: & difficile eſſet uniuerſa eius ſubterfugia epiſtolari
breuitate cōcludi. Cām tn̄ īterdicti quàm breuiter ītima-
bo. Poſt duas aut plures cōuētiōes pacis, poſt diffinitiuā
ſnīam iudiciī iuxta mandatum capituli urī p uros & nros
abbates

abbatis promulgatā accitus demum epſ Cameracenſis,
ad cuius parochiā locus ſcti Foſſlani pertinere cognoſci-
tur: cū uideret abbatē obſtinato aīo oīa uiolare: etiā ſen-
tētia eū eccl'iaſtica cogere uoluit ut dicebat. Ille uerò ut
redimeret tp̄s: ſummi pōtificis audientiā appellauit. Ven
tū eſt ante eū. Qui poſtquā teſtimonio tā urorū abbatum
quàm aliorū religioſorū indubitāter agnouit abbatē ſcti
Foſſlani nō ſolū reſilire à cōpoſitiōibꝰ, ſed & iudicio cō-
traire: eccl'iam eiꝰ inbānīri iuſſit donec ſatiſfeciſſet. Demū
rogaſtis tā uos quàm ipē dn̄m Ciſtertienſem & uos, mul-
tiſq; tā urīs quàm urorum precibꝰ extorſiſtis pn̄te & ipō
epō q ꝓmulgandæ ſnīæ interdicti mandatū acceperat, ut
ꝓuideret adhuc forma aliqua pacis. Abſente abbate de
Villari, tractata cōpoſitio: dictūq; eſt epō ut ſi uel ipſam
obſeruaret abbas ſcti Foſſlani, abſtineret ab interdicto.
Diſcedēs aūt nec illā tenuit: ſed domū quā & iudiciī ſnīa,
& cōpoſitiōes oēs diruēdā eē diffinierāt: ita ut ſemel etiā
diruta iā fuiſſet: atq; interim cōtra cōuentionē & iudiciū
reædificata: hāc, inquā, & tenuit & tenet: & alterā quoq;
ſupædificauit. Quidni exequeret epſ mādatū ap̄l'icū qđ
acceperat de ꝓmulgāda ſnīa interdicti, p̄ſertim addita p̄-
uaricatiōe? Ego tn̄ ſperās tādē aliqn̄ uincere in bono ma-
lū: eandē ſnīam differri feci uſq; ad octaua Epiphaniæ: ſi
fortè interim uir ille cogitaret ut uel formā iudiciī exeq̄re
tur, uel cōpoſitionē aliquā obſeruaret. Atq; utinā ſic cō
tingat: faciat deus pacis ut reqeſcat ſup eū pax nr̄a. Cùm
Ephe.4. hæc ita ſe habeāt: nō eſt qđ de uobis q̄ri debeatis: cum iu
ſtius nos de uobis ut apparet q̄ri poſſimꝰ. Reliquū eſt, ut
diligētes uos diligatis præſertim ſoliciti ſeruare unitatē
ſpūs ī uinculo pacis. Illo, inquā, uinculo qđ inter nos &
uos cā pacis charitatiſq; firmatū eſt: utiliter quidē: & nō
minꝰ forſitā uobis quàm nobis. Si rūpēdū decernitis: nō
expedit quidē. Sed nec licere ullatenꝰ puto. Nēpe ubi cō
munis eſt cā, pſonæ reatus p̄iudicare nō deberet, & ſi ue-
ra eſſent q̄ in nos dicitis. Ego autē frēs qcqd faciatis: de-
creui ſemp diligere uos etiā nō dilectus. Occaſiones q̄rat
q uult recedere ab amico, mihi ſtudiī eſt & erit nec cuiquā
amicorū iuſtā in me diſceſſionis cām dare: nec ſcrutari in
alio: ꝙ hoc qdē fictæ, illud uerò neglectæ amicitiæ ſit. Et
quia ſm ꝓphetā glutinū bonū eſt: ſoluere uel potius ab-
Eſai. 41. rūpere uos poteritis: ſed nō me. Adhærebo uobis etſi no
litis: adhærebo & ſi nolim ipē. Olim me alligaui forti uin
culo: charitate nō ficta: illa q̄ nūquā excidit. Cū turbatis
ero pacificus, cōturbātibꝰ quoq; dabo locū iræ: ne diabo
lo dem. Vincar iurgiīs, uincar obſequiīs. Inuitis p̄ſtabo,
ingratis adiiciā, honorabo & contēnentes me. Et nūc tri
ſtis eſt aīa mea ꝙ quacūq; occaſiōe offenderim uos: eritq;
triſtis uſq; dū ura indulgētia releuetur. Si tardaueritis:
ibo & excuſabo præ foribꝰ, perſeuerabo pulſans: inſtabo
opportune importune donec uel merear, uel extorqueā
benedictionē. Pluſquā mediū hyemis tranſiīt iam, & tuni
cam noſtrā uſq; adhuc fruſtratus expecto.

Ad abbatem Garinum alpēſem. Ep'la. CCLIII.

REuerendo prī & oī ueneratiōe digno dn̄o ab-
bati Alpēſi Garino, & uniuerſis eiuſdē loci fra
tribꝰ, fr Bernardꝰ uræ ſctītatis ſeruꝰ: de bono
in meliꝰ ſp ꝓficere. ¶ Reuera nūc ī te prī expior
Eccle.18 qđ in ſacris lrīs legiſſe me memini. Cū cōſummatꝰ fuerit
hō tūc īcipit. Iā ſeni reqes, iā corona debebať emerito: &
ecce tāquā nouꝰ in xp̄o miles, noua iterū tibi excitas bel
la: ꝓuocas aduerſariū: & rē fortiū p̄ſumis feſſus ſenex: dū
ad iterādū certamē, antiquū hoſtē, & iā quodāmō inuitū
cōpellis. Enīuero dū p̄ter morē tuū tuorūq; p̄deceſſorū
traditiōes diuiniꝰ inſpiratꝰ, eccl'ias & eccl'iaſtica bn̄ficia
reliqs: ſynogógas ſathanæ, id eſt cellulas extra cœnobiū
in quibꝰ tres uel quatuor frēs ſine ordine, ſine diſciplina
habitare ſolēt deſtruis: fœminas à monaſterio arces: cæte
Pſal. 111. riſq; pietatis ac diſciplinæ bonis ſtudioſiꝰ inuigilas ſoli-
to: qd aliud primꝰ & maximꝰ ille pc̄tōr niſi uidebit & ira-
ſcet: dētibꝰ ſuis fremet & tabeſcet? Sed q̄ cura? Ecōtra tu
Pſal.118. in eiꝰ cōfuſiōe & tua cōſolatiōe cātabis deo tuo. Qui ti-
ment te uidebūt me, & lætabūť: qa ī uerbo tuo ſupſpera
ui. Nec timēdū ꝙ ſuccūbat hoſti, q nec cedit ætati. Vicit
ānos animꝰ, & frigēte iā corpe feruet ſctm̄ i corde deſide-
riū: artubuſq; fatiſcētibꝰ, durat tn̄ incolumis ꝓpoſiti ui-
gor: nec ſentit rugoſæ carnis infirma ſpūs prōptus. Nec
mirū. Vt quid eīn metuat ueterani domiciliī ruinas, p fa-
bricā ſpiritalē uidet indies in ſublime cōſurgere, ꝓficere
ī æternitatē? Certus nāq; eſt, ſi terrena domꝰ iſta diſſol-
uitur ꝙ ædificationē habet ex deo domū nō manu factam 2.Co.5.
æternā in cælis. Sed dicet aliquis. Quid ſi morte p̄uentus
fuerit hō, necdū uidelicet ſpiritali ædificio cōſummato?
Perfectꝰ qppe nō habet quo proficiat. Et q ꝓficit: eoipſo
quo proficit, pfectus nō eſſe conuincit. Eſt qđ ſecuri de il
lo plena fide reſpondeamꝰ Dicemꝰ nēpe: Conſummatus Sapi.4.
ī breui, expleuit tpā multa, Bene multa: quia & uniuerſa
cōplectiť. Qūo eīn non expleuit oīa tpa p trāſit ad æter-
nitatē? Quāta ſanè tēpora non longeuitate, ſed longani-
mitate: hoc eſt nō annorū ſerie uel dierū numero, ſed mē-
tis deuotione & inextinguibili ſemp proficiendi deſide-
rio pcurrere potuit: tanta ſibi in meritis nō immeritò uē-
dicauit. Retinet quippe uirtute quod amiſit ī tpe. Porrò
uera uirtꝰ finem neſcit: tēpore nō clauditur. Vn̄ eſt illud: 1.Co.13.
Charitas nunquā excidit. Et itē: Patiētia pauperum non Pſal.9.
peribit in finē. Et: timor dn̄i ſctūs permanet ī ſeculū ſecu- Pſa.18.
li. Nūquā iuſtꝰ arbitratur ſe cōprehēdiſſe: nūquā dicit ſa- Phil.3.
tis eſt: ſed ſemp eſurit ſititq; iuſticiā: ita ut ſi ſemper uiue
ret, ſemp quātū in ſe eſt iuſtior eſſe cōtēderet: ſemp de bo
no in melius proficere totis uiribus conareť. Non eīn ad
annū, uel ad tp̄s inſtar mercenarii, ſed in æternū diuino Pſa.118.
ſe mancipat famulatui. Audi deniq; uocē iuſti: In æternū
non obliuiſcar iuſtificationes tuas: quia in ipſis uiuifica-
ſti me Et rurſū. Inclinaui cor meū & ad faciendas iuſtifica Pſal.111.
tiones tuas in æternum. Non igitur ad tēpus. Proinde iu
ſtitia eius manet non aliquanto tpe, ſed ī ſeculum ſeculi.
Sempiterna itaq; iuſti eſuries, ſempiternam meretur refe
ctionē. Et licet in breui conſummetur pro tēpore, iudicať
tn̄ expleſſe tēpora multa, pro uirtutis perpetuitate. Quo
deniq; pacto temporis breuitas bonorū præiudicet ppe-
tuæ deuotioni: quæ pertinacem reproborū malitiā excu-
ſare non ſufficit? Ob hoc enim ꝓculdubio inflexibilis & Nota.
obſtinatæ mētis puniť æternaliter malū, licet tpaliter per
petratū: qa qđ breue fuit tpe uel opere, longū eſſe cōſtat
in pertinaci uoluntate: ita ut ſi nunquā moreret, nunquā
uelle peccare deſineret: imo ſēp uiuere uellet, ut ſemper
peccare poſſet. Proinde pōt & de iſto p cōtrariū itidē di-
ci. Cōſūmatꝰ ī breui, expleuit tpa multa: ꝙ merito multo
rū imo oīm temporū receperit uicē, q nullo tpe uoluerit
mutare ītentionē. Itaq; indefeſſum proficiendi ſtudiū, &
iugis conatus ad perfectionē perfectio reputať. Q. ſi ſtu-
dere perfectioni eſſe perfectū eſt: ꝓfectò nolle proficere de
ficere eſt. Vbi ergo ſūt qui dicere ſolēt: ſufficit nobis, no-
lumus eſſe meliores quàm patres noſtri? O monache: nō
uis proficere? Non. Vis ergo deficere? Nequaquā. Quid
ergo? Sic mihi inquis, uiuere uolo, & manere in quo per-
ueni: nec peior fieri patior, nec melior cupio. Hoc ergo
uis, qđ eſſe nō pōt. Quid eīn ſtat ī hoc ſeculo? Et certè de
hoīe ſpecialiter dictū eſt: Fugit uelut umbra: & nūquā in Iac.14.
eodē ſtatu pmanet. Ipſe deniq; hoīs ſeculiq; author quan-
diu in terris uiſus eſt. & cū hoībus cōuerſatus eſt: nunqd
ſtetit? Et quidē teſte ſcriptura: pertranſiīt bn̄faciendo & Act.10.
ſanando oēs. Pertranſiīt ergo ſicut nō infructuoſe: ita nō
remiſſe, non pigre, non lento greſſu: ſed quemadmodum
item de eo ſcriptum eſt: Exultauit ut gigas ad currendam Pſal.18.
uiā. Porrò currentē nō apprehēdit, q & ipſe pariter non
currit. Et quid ꝓdeſt Xp̄m ſequi: nō cōtingat conſequi?
Ideò Paulꝰ aiebat: Sic currite ut comprehendatis. Ibi tu 1.Cor.9.
Chriſtiane fige tui curſus ꝓfectuſq; metam, ubi Xp̄s po-
ſuit ſuam. Factꝰ eſt, inquit, obediens uſq; ad mortē. Quā Phil.2.
tumlibet ergo cucurreris: ſi uſq; ad mortē nō perueneris,
brauiū nō apprehendis. Brauiū Xp̄s eſt. Q. ſi illo currē-
te, tu gradum ſiſtis, non Chriſto appropias, ſed te magis

Pſal.72. elongas:timēdumq; tibi eſt qđ ait David: Ecce qui elō-
gant ſe à te dñe,peribūt. Itaq; ſi proficere currere eſt:ubi
proficere,ibi & currere deſinis. Vbi uerò nō currere,ibi
& deficere incipis. Hinc planè colligitur,qa nolle ꝓficere
Geñ.28. non niſi deficere eſt. Vidit ſcalā Iacob:& in ſcala angelos:
ubi nullꝰ reſidens,nullꝰ ſubſiſtens apparuit,ſed uel aſcē-
dere uel deſcendere uidebant̄ uniuerſi:quatenus palā da-
retur intelligi inter profectū & defectū in hoc ſtatu mor-
talis uitæ nihil mediū inueniri: ſed qūo ipm̄ corpus nr̄m
continue aut creſcere conſtat aut decreſcere:ſic neceſſe ſit
& ſpm̄ aut ꝓficere ſemp aut deficere. Intereſt tñ ꝙ nequa-
quā iuxta ordinē corporaliū uiciſſitudinū etiā ſpūs ſua
uel incrementa capit,uel patitur detrimenta. Nā ſemper
ī robuſto & uegeto corpore animꝰ mollior atq; tepidior
iacet:& rurſum in corpore debili & īfirmo fortior uiget
prōptiorq; ſpūs. Qđ ſe utiq; in ſe expertū cōteſtās apl's.
2.Co.12. Qñ infirmor,inqt,tunc fortior ſū, Sed & libēter gloriat̄
in infirmitatibus ſuis:ut inhabitet in me,ait, uirtus xp̄i.
2.Cor.4. Quod quidē ſic aſtruimus exēplis ut probemꝰ & oculis:
dū ite pater manifeſtū ſit nobis qđ dicitur:Cuiꝰ quippe
Matt.12. etſi hō exterior corrumpit̄:ſed interior renouat̄ de die in
diem. Vñ enī tantus ardor īnouādi ordinis:niſi ex reno-
uatione mētis? Sic bonꝰ hō de bono theſauro cordis ſui
profert bona:ſic arbor bona fructus bonos facit. Primi &
puriſſimi fructus tui. Sed quænā arbor hos ꝓtulit niſi pu
ritas cordis? Alioquin qñ impurus animꝰ tāto ſtudio re-
gulæ inquireret eligeretq; puritatē? Nec de turbido fō-
te limpidus emanat riuus: nec de ſordida mente munda
cogitatio. Intus eſt proculdubio:intus eſt quod delectat
& ex illa plenitudine intrinſeca erumpit totū quod foris
Canti.1 exuberat:atq; in mēte fulget qđ ſic placet in opere. Seq
Eiuſ.4. mini filij patrē:imitatores eiꝰ eſtote ſicut & ipſe xp̄i. Dici
te. In odore unguentorū tuorū curremus. Siquidē bonꝰ
odor xp̄i eſt in oī loco. Nam ut taceā de uobis qui pn̄tes
cominus pcipitis fragrantiā tanta ad nos uſq; q lōge ab-
ſumus ex ſtudijs eius bonis peruenit huius ſuauiſſimæ re
ſperſionis ubertas ut nobis certiſſime fiat odor uitæ ad
Canti.3. uitā. Puto ꝙ & in cæleſtibꝰ id iā pſenſerint in odorē ſua-
uitatis:& quadā ſolito feſtiuiori exultatione decantent.
Eiuſd.4 Quæ eſt iſta q̄ aſcendit p deſertum ſicut uirgula fumi ex
aromatibꝰ myrrhæ & thuris,& uniuerſi pulueris pigmē-
tarij? Et illud: Emiſſiones tuæ paradiſus malorū punico-
rum cū pomorū fructibus: Quicūq; inter uos hunc in cæ-
lis iubilum non audit:inuidet, Quiſquis hunc non ſentit
odorem (ut omnium pace dixerim) putet.

Ad Simonē abbatē. S. Nicolai. Epiſtola. CLCIIII.

PRoinde ut uidetis & nō fruſtra erronea ouicu-
la ueſtra cōtra morē noſtū à nobis: non nobis,
ſed ſibi & uobis detenta eſt, cū tali circūuētio-
ne imo utili ſubuentione & fratri ꝓ arctioris ui
tæ deſiderio:& pro fratris reditu ueſtræ tādem nihilomi-
nus uolūtati ſatiſfactū ſit. Hæc aūt dico nō ut noſtrā er-
ga uos in hoc uelim cōmēdare beneuolētiā,per quā quic
quid facere poſſum,uix ſufficerē ſicut eſt demōſtrare: ſed
ut certum habeatis qđ antè uobis dixiſſe me memini:quia
ſæpe inquietos aīos,quibꝰ ſua in qua ſunt uita non ſuffi-
cit:diſtrictior experta cōpeſcit. Cōſiliū noſtrū ſuper ipſo
fratre recōciliato,uelle uos ſcripſiſtis audire:ſed nō puta-
ui neceſſe fore:cū paratus ueniat nō ſuā,ut ſolet, á uobis
extorquere ſed ueſtræ,ut decet,in oībus uolūtati acquie
ſcere:difficultatem ingreſſus,quā ualde timet,ꝓ ipſo & cū
ipſo ſupplicamus pie temperari,& aliquanto mitius cum
eo agi,quàm cū cæteris ſolet fugitiuis. In ſimilibꝰ enī fa-
ctis cauſa diſſimilis ſimile recuſat iudiciū. Multū qppe di-
ferūt à ſe q timore,aut odio religionis de monaſterio fu-
git:& qui eiuſdem amore & deſiderio tranſit ad aliud.

Ad Ludouicū regē frācorū. Epiſtola. CCLV.

LVdouico dei gr̄a excellentiſſimo regi France-
rū. B. Clareuallis uocatꝰ abbas fidelis ſuus:ſa-
lutē à rege regū,& dño dominātiū,ipſi & dile-
ctæ eius,& filijs eius. Regna terræ & iura re-
gnorum,tunc ſanè ſana ſuis dñis atq; illeſa perſiſtunt: ſi
diuinis ordinationibus ac diſpoſitionibus nō reſiſtunt.
Cur dñe iraſcit̄ furor tuus cōtra dei electū: quē tua quo-
q; ſublimitas ſuſcepit & p̄elegit:tibi quidē in patrē, filio
autem tuo in Samuelē? Armat̄ regia indignatio nō planè
in extraneos:ſed in ſemetipſam & ſuos. Non mirū ſi iuxta Iacob.1.
ſcripturā ira uiri iuſtitiā dei nō operat̄: q̄ ꝓpriæ quo uti-
litatis,ſed indignitatis,ſed ſalutis facit ſæpe ut nec mani-
feſtū oībus aduertas periculū,ſentias damnū. Colligitur
cōſiliū. Quid in hoc detrahit̄ regiæ gloriæ,regni utilita-
tibus? Ibi uniuerſæ eccleſiæ cōmendabitur ac rememo-
rabit̄ excellētiæ ueſtræ prōpta & ſpecialis deuotio: ꝙ re-
gum primus aut certè inter primos rabiei perſequētium
eandē matrē ueſtrā ſtrenuiſſime & chriſtianiſſime defen-
dendo obuiaſtis. Ibi glorioſe ab ingenti illa multitudine
debitæ gratiæ referentur uobis:ibi à milibꝰ ſctōrum ora-
bitur pro uobis & ueſtris. Aliàs aūt quàm ſit hoc tēpore
neceſſariꝰ conuentus epiſcoporū,nullꝰ ignorat: niſi qui
durꝰ corde matris eccl'iæ anguſtias nō attēdit. At calor,
inquiunt,nimius eſt: quaſi nos glacialia corpora habea-
mus. An corda nobis magis congelata ſunt: & nemo eſt
qui iuxta prophetā cōpatiatur ſuper cōtritione Ioſeph? Amos.6
Sed hæc aliàs. Nunc autē ego minimus in regno ueſtro,
ſed dignitate,non fidelitate:dico uobis:non expedit uel-
le impedire tantū & tā neceſſariū bonū. Nec deſunt eui-
dentes cauſæ quibus id manifeſtū facere poſſem:quas &
nunc proferre in medium ad manū mihi eſt: niſi ꝙ ſat ar-
bitror dictum ſapienti. Tamen ſi quid ex apoſtolicæ au-
thoritatis rigore proceſſit: unde ſe meritò eſſe turbatam
celſitudinis ueſtræ ſerenitas arbitratur: qualiter hoc ipm
reuocetur aut tēperetur,ꝓut oportet ad honorē ueſtrū:fi-
deles ueſtri qui adhærent,totis uiribus enitent̄. Interim
nos quoq;,ſi quid poſſumus,non diſſimulabimus.

Ad dominum papam Eugenium.
Epiſtola. CCLVI.

NOn eſt leue uerbū quod ſonuit: triſte ſatis &
graue eſt. Et cui triſte? Imo cui non triſte? So-
li filij iræ iram non ſentiunt,nec triſtantur tri-
ſtibus: ſed lætantur & exultant in rebus peſſi-
mis. Decætero communis triſtitia eſt:quia communis eſt ꝓuer. 2.
cauſa. Benefeciſtis iuſtiſſimum zelum noſtræ Gallicanæ
eccleſiæ collaudando & corroborando authoritate lite-
rarum ueſtrarū. Non eſt (dico uobis) in cauſa tā genera-
li & tā graui tepide agēdum:ſed nec timidè quidē. ¶Legi Nota.
apud quēdā ſapientē. Nō eſt uir fortis cui non creſcit ani
mus in ipſa rerū difficultate. Ego aūt dico: fideli homini
magis & inter flagella fidendum. Intrauerunt aquæ uſq;
ad animā Chriſti:tacta eſt pupilla oculi eius. Exerēdus eſt
nunc uterq; gladius in paſſione domini. Xp̄o denuo pa-
tiente,ubi & altera uice paſſus eſt. Per quem autē niſi per
uos? Petri uterq; eſt:alter ſuo nutu, alter ſua manu qt̄ies
neceſſe eſt euaginandus. Et quidem de quo minus uide-
batur,de ipſo ad Petrum dictum eſt. Conuerte gladium Ioan.18.
tuum in uaginam. Ergo ſuus erat & ille: ſed nō ſua manu
utiq; educendus. Tempus & opus eſſe exiſtimo ambos
educi in defenſionem oriētalis eccleſiæ. Cuius locum te-
netis:zelū negligere non debetis. Quale eſt hoc,princi-
patum tenere,& miniſteriū declinare? Vox clamātis. Ve-
nio Hieroſolymā iterū crucifigi. Ad quā uocē etſi alij te-
pidi alij & ſurdi ſint:ſucceſſori Petri diſſimulare nō licet.
Loquetur & ipſe. Et ſi oēs ſcādalizati fuerint:ſed nō ego. Mat.26
Nec terrebit̄ dānis prioris exercitus:quibꝰ magis reſar-
ciendis operā dabit. Numquid ideo non debet facere ho-
mo quod debet,quia deꝰ facit quod uult? Ego uerò pro
tantis malis,tanquā Chriſtianus & fidelis meliora ſpera-
bo:& omne gaudiū æſtimabo ꝙ in uarias tentationes in-
cidimus. Reuera panem doloris comedimus: & potati ſu Iacob.1.
mus uino cōpunctionis. Quid diffidis amice ſponſi: qua-
ſi non more ſuo uinū bonum ſeruauerit uſq; adhuc beni-
gnus & ſapiēs ſpōſus? Quis ſcit ſi conuertat̄ & ignoſcat Iohe.2.
deꝰ,& relinquat poſt ſe benedictionē? Et certè ſic opari,
ſic iudicare

ſic iudicare ſuperna diuinitas ſolet,ſcienti loquor. Quan
do aūt magna bona mortalibus prouenerūt, quæ nō ma
gna præuenerit mala? Nam ut cætera taceā: nōnne illud
unicum & ſingulare beneficiū noſtræ ſalutis p̄ceſſit mors
ſaluatoris? Tu ergo amice ſponſi: amicum te ī neceſſitate
ꝓbato. Si triplici illo amore de quo tuus interrogatꝰ eſt
p̄deceſſor,tu quoq; toto corde,tota aīa,tota uirtute Xp̄m
diligis ut oportet:nihil reſeruabis, nihil diſſimulabis in
tanto periculo ſpōſæ eius:ſed quicquid habes uiriū,quic
quid zeli,qcqd ſolicitudinis,quicqd authoritatis,quicqd
ptātis,impendes. Singulare piculū,ſingularē exigit ope-
Ioā.21. ram. Fundamentū cōcutit̄:& tanquā imminēti ruinæ,to-
tis eſt niſibus occurrendū. Et hæc ꝓpter uos:fidēter qdē:
ſed fideliter dicta. Decætero uerbū illud qđ iā (ni fallor)
audiſtis,quō uidelicet ī Carnotenſi conuētu (quonā iudi
cio ſatis miror) me quaſi in ducē & principē militiæ ele-
gerūt:certū ſit uobis nec conſilij mei,nec uoluntatis meæ
fuiſſe uel eſſe:ſed nec poſſibilitatis meæ (quātū metior ui-
res meas) ꝑuenire uſq; illud. Quis ſum ego ut diſponā ca
ſtrorū acies,ut egrediar ante facies armatorū? Aut qd tā
remotū à ꝓfeſſiōe mea,etiā ſi uires ſuppeterēt,etiā ſi pitia
non deeſſet? Sed neq; hoc meū eſt ueſtrā docere ſapiētiā:
noſtis hæc oīa. Tm̄ obſecro p illā charitatē qua mihi ſpe-
cialiter debitor eſtis:ne me hūanis uolūtatibꝰ exponatis:
ſed ſicut ſingl'ariter uobis incūbit,diuinū cōſiliū perqui-
ratis:& operā detis,ut ſicut fuerit uolūtas ī cælo,ſic fiat.

Ad eundē pro fratre Philippo. Ep'la. CCLVII.

EſT negociū qđ cæteris nō miſcemꝰ: quoniam
cæteris ampliꝰ tangit & angit nos:& eget ſin-
gulari propriæ precis inſtātia. Philippꝰ noſter
cum ſe exaltauit, humiliatus eſt:ſed cum ſe hu-
Matt.7 miliauit,non eſt exaltatus:quaſi utrunq; pariter dominꝰ
non dixiſſet. Rigor eſt:ſed ſine diſpēſatiōe. Iudiciū:ſed ſi-
ne miſericordia. Multi (qđ negandū non eſt) ſic menſura
uerūt:ſed nullus ita ſibi uoluit mēſurari. Si aūt in qua mē
ſura menſi fuerimus,remetiet̄ nobis:erit ꝓfecto iudicū ſi-
Lucæ.16 ne mia ei qui nō fecerit miam. Capax eſt ueſter apoſtolatꝰ
rei utriuſq;:& zeli ſcilicet,& miſeratiōis. Et honos quidē
maieſtatis iudiciū diligit:ſed abſit ut ad p̄iudiciū manſue
tudinis. Quāquā diſpēſator ille cuiꝰ laus eſt in euangelio,
elegit potiꝰ fraudē facere ſuo dño,quàm ꝓxio nō miſere-
ri. Deniq; pro centū nūc qdē octoginta,nūc uero qnqua
ginta redhibuit. Iuſte laudatꝰ eſt:qui dño ſuo rerū maluit
quàm perſonarū iacturā facere. Et qa dignꝰ eſt q ſic opat̄,
mercede ſua:uno tali ope quos ille retinuit ſeruos, iſte ſi-
bi fecit amicos. Quid facimꝰ? Videmur ītraſſe cauſam,nō
porrigere precē. Non expedit ita. Si pgimꝰ iſta dicere:iu-
diciū ꝓuocamꝰ,nō miam. Nulla mihi fiducia in argumen
rationibus iſtis,nō plꝰ quàm in telis araneatū. Fruſtra ia
cit̄ rhete ante oculos pēnatorū. Noui quàm ualidiora ua-
leāt mihi rñderi:præſerſertī à tali ingenio. Quāobrē arma
mea p̄ces pauperū ſunt:& abundamꝰ in gn̄e iſto. His ce-
dat neceſſe eſt machinis turris fortitudinis et ſi alias in ex
pugnabilis. Nō repellet pauperum preces pauperū pater
pauptatis amator: Qui nā iſti? Nō ſum ſolus:& ſi ſolꝰ,for
taſſe præſumere poſſem. Oēs filij ueſtri q mecū ſunt,& q
mecum non ſunt,mecū tamen ſunt in hac ſupplicatione.
Quis numeret eos? Solus ſanè frater Philippus excipit̄,
q nec poſtulat,nec petit poſtulari:& an uelit,ignoro,ma-
gis quod in ſe eſt elegit abiectus eſſe in domo dei ſui. Sed
nec nos quidē pro homine,ſed ꝓ ordine poſtulamꝰ:cui di
ſpenſationē ineo factam nō parum profuturā confidimus

Ad eundē pro fratre Rualeno. Epiſtola. CCLVIII.

IN ueritate comperimꝰ Rualenū noſtrū nedum
requieſcere in quo poſitꝰ eſt:ſed nec aliquādo
requieturum confidimꝰ. Quāobrē opꝰ eſt ma-
turato remedio,nō ſolum illi,ſed & mihi. Vror
dico uobis:quādiu ille in ſcandalo eſt. Nolite mirari hoc
una anima ſumꝰ:niſi ꝙ ego mater,ille filius:nam patris in
eo ceſſi uobis & nomen & authoritatē. Solus qui trāsfun
di non potuit:mihi remanſit affectus: qui me excruciat.
Mater autem nō poteſt obliuiſci filij uteri ſui. Id me fuiſſe
quis dixerit:ego adhuc eſſe ſentio. Clamat matrem pectꝰ
triſte:& continuus dolor cordis mei pro eo. Quæritis de
quo querar? De me. De uobis mihi queror:ſed uobis.
Ego ego ſæua & pia mater proprijs uiſceribus non peper
ci ut caſtificarem cor meum in obedientia charitatis,im-
molaui de ſinu meo chari pignoris hoſtiam:& non in an-
garia fateor:ſed in uolūtate mea parui uoluntati q̄ quos
uult iangariat. At ille non ita. Renitebatur,quamuis fru-
ſtra plane angariatus tam à me quàm à uobis. ¶Nunqd e-
go timere potui tāta obſtinatione ſemp reniſurū? Pij cor
dis eſt cedere importunitati:quæ ad id quod oportet ad-
duci non patitur. Alioquin inuitum tenere,ad quod in-
uitus tractꝰ eſt durum pro illo:fructuoſū nemini ē. Porrò
occupare locū,& nō facere fructum:nec loco expedit,nec
uos decet,nec nos. Nemo (ut ait beatꝰ Ambroſiꝰ) inuitꝰ
benefacit,etiam ſi bonum eſt quod facit:quia nihil ꝓdeſt
ſpiritus timoris,ubi non eſt ſpiritus charitatis. Obſecra-
mus itaq; per uiſcera miſericordiæ dei noſtri exhibete ui-
ſcera patris,& infantem,dū adhuc uiuit,remittite ad ube
ra matris:cuius fortaſſis hic totus languor eſt ꝙ ſit præ-
propere ablactatus. Melius enim uiuere finitur,quàm di-
uidetur. Quæ utilitas in ſanguine eius? Vnū ſcio,non pa-
tris nō matris illa uox erit:nec mihi nec tibi ſit,ſed diui-
datur. Hoc uos fortè nō timetis,qa nō creditis prouētu-
rū. Sed ſcriptitatiōes & muſitatiōes frequētiſſime uenie-
tes in manus noſtras, plenæ ſunt timore iſto: minitantes
hominis fugam:& diuiſionem uel potius diruptionē nō
modo á uobis,ſed & à nobis.

Ad eundem pro eodē. Epiſtola. CCLIX.

ET ſi quid aliquando uolui quod uelle me no-
luiſtis:māſuetudinis ueſtræ dignatio eo me ꝓ-
uocat:ut quod uultis, non modo uelim:ſed &
auide uelim. Placet uobis ut frater Rualenꝰ ab
bas ſit apud ſanctū Anaſtaſiū:& mihi. Placuerat & ante:
ſed quia nimis ille nolebat:placitum in non placitum ue-
nit. Porrò ueſtro beneplacito non cōueniente rurſum ut
iuſtū eſt,nō placitū in placitū reddit. Experiri licet. Factū
eſt qđ p̄cepiſtis:nō quia p̄cepiſtis:ſed quia uoluiſtis. Ex
uolūtate ergo:& non quaſi ex triſtitia,uel ex neceſſitate
executio maturata mandati obediētiā ꝓbat de uolunta-
te ſtilus interroget̄. Si cōtentus non forem mandatū face
re:nōnne iuxta uerbū dñi ſeruus inutilis eſſem,ſoluēs de
bitū? Nūc aūt qa adieci uelle:iam non ſeruus,ſed filius.

Ad Abbatem Rualenum. Epiſtola. CCLX.

SAtis ſuperq; afflixit nos abſentia tua Rualene
chariſſime:ſed longe magis comperta tua triſti
tia turbati ſumus. Etenim iuſtius te quàm no-
ſtram de te deſolationē ſeu deſtitutionem plan
gere nobis uidemur:& deſolatio quidem non parum dā-
noſa:& non parum moleſta:nempe tam dulci filio,tam uti
li fratre,tam neceſſario adiutore. Verū quò uerius iſta de
tua amabilitate memoramus,eo affectuoſius compatimur
merori tuo:pluris multo habentes tuum incommodum
& longe ægrius ferentes:quàm noſtrum damnum. Deni-
que non diſſimulauimus,non quieuimus, non ſiluimus,
tentantes ſuper hoc deum pene uſq; ad irritandū ſummū
& ſanctū pōtificē:ut quomodocūq; uel cū noſtro pericu-
lo te reuocaremus. Sed qa adhuc fruſtrati ſumus in cun-
ctis molitionibus & conatibus noſtris: ſupernis tandē iu
dicijs uel fatigati cedentes:& dantes potētiæ manus: qm̄
qđ uolumus nō uallemus:id uelle cogimur qđ poſſumꝰ:
Tu igitur frater,chariſſime & deſiderantiſſime cōfortare
in dño & noli iam contra ſtimulū calcitrare:ne dum pun-
geris tu,plurimi q te in dño plurimū amant,pariter cōpū
gantur. Parce tibi & nobis,qui tuo amore nec ipſi nobis
pepercimus. Magis autem induere fortitudine: cōfidens
& ſciens qa gaudium domini fortitudo tua, Induere læti
tia ſalutari:ut & nos de tua iocunditate lætantes,hilarem
datorem diligenti deo:tum pro tua pace:tum pro noſtra
conſolatione laudes & gratias referamus.

Ad dominū papam Eugenium pro quodam pauꝑe abbate. Epiſtola. CCLXI.

VNus de militibus templi uoluit monachari in ordine noſtro: nec defuerūt de noſtris qui ei in tali uolūtate aſſentirent. Sed cum nō auderent eū in ſuis clauſtris recipere, qm̄ nō licebat: occulte eum duxerunt ad quādā abbatiam quæ dicitur uallis, mandantes & ſuggerētes abbati, ut nigrū habitū de alio ordine monachorum faceret ei tradi: & ſic eum reciperēt: nr̄mq; illi darēt. Et factū eſt ita. Res nobis innotuit & per nos delata ad capitulum eſt, capituli decreto frater ille foras miſſus eſt. At fratres de tēplo minime hoc contēti, literas nihilominꝰ à ueſtra maieſtate ep̄o cathalaunēſi attulerūt: qbꝰ abbatē ſcti Vrbani (nā is eſt q̄ militi habitū tradiderat) ab introitu eccleſiæ ſuſpenderet: donec ſe ueſtro cōſpectui præſentaret. Inde eſt ꝙ abbas de uallibus quo rogāte ille hoc fecit, nil mali ſuſpicatꝰ: compulſus eſt in magna anxietate animi fratrē latorē p̄ſentiū mittere ad pedes mīæ ueſtræ: ut qui per eum intricatus eſt, per eum expediatur: ſi tm̄ hoc tam ipſe quàm etiam nos alij filij ueſtri, à ueſtra ſancta paternitate potuerimus promereri.

A eundē ꝓ monachis Moſonieſibꝰ. Ep̄la. CCLXII.

NOn poſſum deeſſe denuo dn̄o Remēſi i petitione ſua: p̄ſertim cū digna ſit exauditu. Rogamꝰ proinde & oī inſtantia ſupplicamꝰ pro pauperibus monachis Moſonēſibus, ut ab opp̄ſſione quā ſuſtinent, ſicut per latorem præſentiū noſſe poteritis, citius liberētur: & ab eis iniuriæ ſiue calumniæ malignātiū in manu ueſtra ualida propulſentur. Hoc enim eſt pro quo pauperes de longe miſerunt clamantes ad uos. Iam quale reſponſum à uobis oporteat reportari: doceat uos amantiū tā iuſtitia quàm pauptas: & p̄fati uiri qui ꝓ eis interuenit, & uos non parū diligit, reuerentia.

Ad eundē pro abbate Caziacenſi. Ep̄la. CCLXIII.

POrrexerā preces, cū poſſem fortè iubere: & me putauerā exauditū. Sed qa cōperi non ita eſſe: mihi uideor nō iā ſimpliciter fore cōiterq; petendū: ſed clamandū in uociferatiōe. Neq; em̄ tenuiter ſeu æquanimiter fero repulſam: quā hactenꝰ expertus nō ſum. Facite itaq; qd' debetis, facite qd' ſoletis: nā conſuetudo debitorē uos fecit, facite inquā, etſi nō qa rogamini, certè qa iubemini. Itaq; reuertimini ad iudiciū nec em̄ iuſtitiæ uidet eſſe, ut uir religioſus & amicus, noſter & filiꝰ ueſter abbas Caziacēſis qd' iuris eſt monaſterij ſui p̄datis ꝑ uerbū incaute à ſe icōſulteq; ꝓlatū & abſq; eccleſiæ ſuæ aſſenſu. Quāquā etſi illi uerbo oīno ꝑtinacit adhæreat aduerſarius, utpote iuſtitiæ nō cōfidens: iuſto ut putamus iudicio p̄dicto abbati nō debebit obeſſe, cum uiri illi in quorū cōniuētia res poſita eſt nō concordaſſe, ſed potius diſſenſiſſe ſciant. Ex hoc credimꝰ qa nō contriſtabitis nos: neq; conturbabitis. Sic deus lætificet animā ueſtrā: ſic uos ab oī perturbatione cōſeruet, pater amande & honorāde ſi oībus ſeruis xp̄i, ſed nobis ſpecialiter.

Petrꝰ Cluniacenſis abbas ad Bernardum abbatē Clareuallenſem. Epiſtola. CCLXIIII.

FOrti ac ſplendidæ monaſtici ordinis imo totiꝰ eccleſiæ dei colōnæ, domino. B. Clareuallis abbati: Petrus humilis Cluniacēſis abbas ſalutē quam repromiſit deus diligētibus ſe. ¶ Si liceret: ſi dei diſpoſitio non obſtaret: ſi in hoīs poteſtate eſſet uia eius: maluiſſem chariſſime btitudini tuæ nexu indiſſolubili adhærere: quàm uel principari inter mortales alicubi uel regnare. Quid ei? Nōnne regnis oībꝰ terrenis præferri à me deberet grata nō ſolū hoībꝰ: ſed & āgelis ipſis cohabitatio tua? Cōciuē te illorū ſi dixero: licet nōdū ſpes i rē trāſierit: ꝑ miſericordis dei gr̄am mēdax nō ero. Si planè mihi datū fuiſſet uſq; ad ultimū ſpm̄ tecū hic eſſe: daretur fortaſſis poſthac & ubi eſſes etiā perpetuo eſſe. Quo em̄ currerē niſi poſt te: tractꝰ odore unguētorū tuorū à te. Qd' qa ſemꝑ nō dat: utinā ſæpe daret. Et qa nec illud eſt: utinā ſaltē frequēter uideā miſſos à te. Et hoc quoq; quia raro cōtingit: uolo ut uel in ꝓxio ſctītas tua amātē ſe per ſuū nūciū uſq; ad octauas dn̄i mecū māſurū uiſitet: i quo tuus ut mihi uidet ex pte, & meꝰ ex toto ſpūs regeſcit. Videbo te ſctē frater i illo: audiā te ꝑ illū: & qdā q̄ ſecreto nota fieri uolo ſapīæ tuæ, mādabo ꝑ ipm. Sāctæ aīæ tuæ ſctis q; ſub regimine tuo oīpotēti dn̄o fuiētibꝰ: me noſtroſq; quātis poſſum p̄cibꝰ, quāta poſſum deuotiōe cōmendo.

Ad Petrum Cluniacēſem abbatē. Ep̄la. CCLXV.

QVid facis ô bone uir? Laudas pctōrē: miſerum beatificas. Reſtat ut ores ne inducar in errorē. Inducor aūt ſi tantis delectatus p̄conijs, ignorare me cœpero. Propemodum id mihi cōtigerat uiſis literis beatitudinis tuæ, & beatificationis meæ. Quàm btūs nūc eſſem, ſi uerbis beari poſſem? Beatum tm̄ me dixerim: ſed fauore tuo, non meis laudibus. Beatum ꝙ diligor à te: ꝙ diligo te. Quanquā & hāc mihi dulcē licet buccellam liquādā arbitror: nec oīno plenis, ut aiūt, buccis addmittendā. Miraris cur hoc? Nēpe non uideo i me unde tm̄ diligi meruerim: preſertim à tanto. Scio autē qa plus iuſto uelle diligi: minus eſt à iuſto. Quis mihi det tātæ hūilitatis inſigne, tā imitari poſſe quàm ammirari? Quis mihi tribuat ſctā & deſiderata p̄ſentia tua! nō dico ſemꝑ: nō dico ſæpe: ſed uel ſemel in anno frui? Puto quia nulla uice reuerterer uacuꝰ. Nō iquā fruſtra cōſpicerē uirtutis exēplar: diſciplinæ ſummā: ſpeculum ſctītatis. Qd'q; minꝰ uſq; adhuc à Xp̄o didiciſſe me fateor, nō incaſſum ſi de oculata p̄ciperē, quàm ſis & tu mitis & humilis corde. Verū ſi tibi ꝑgo facere qd' à te mihi factū q̄ror: & ſi ꝟitatē [Tob. 4.] dicā: ueritatis tm̄ legi nō cōcordabo in q̄ legit. Quod tibi nō uis fieri, alij ne feceris. Itaq; iam rn̄deamꝰ petitiūculæ ur̄æ: q̄ ep̄lam cōcluſiſtis. Is quē mitti uobis iubetis, modo mecū nō ē: ſed cū dn̄o. Altiſſiodorēſi: & ita ifirmꝰ, ut ſine nimio icōmodo, nec ad nos uſq; poſſe adhuc uenire dicat.

Ad Sugerium abbatem ſancti Dioniſij in obitu eius conſolatoria. Epiſtola. CCLXVI.

CHariſſimo & intimo amico Sugerio dei gratia abbati ſancti Dioniſij: frater. B. gloriā quæ ab intus eſt: & gratiā q̄ deſuper uenit. ¶ Hō dei ne trepides exuere hominē illū q̄ de terra eſt, illū qui te deprimit uſq; ad terrā: & conatur deprimere uſq; ad inferos. Iſte eſt q uexat, q onerat, q oppugnat. Quid tibi & terrenis exuuijs: q ad cælū iturus ſtola gloriæ mox indui habes? Præſto eſt: ſed uiſtito nō dabit. Veſtire nouit illa: non ſuperueſtire. Suſtine ergo patiēter, imo libenter accipe nudus & nō ueſtitus inueniri. Deniq; & deus ipſe uult ueſtiri: ſed cum nudus eſt, non cum ueſtitus. Hō dei nō reuertet ad deū: niſi is q̄ de terra eſt, & terra eſt, in terrā ierit. Hi em̄ duo hoīes ſibi inuicē aduerſant: nec erit pax donec ab inuicē ſeparentur. Et ſi pax fuerit, non erit pax dn̄i: nō erit pax cū dn̄o. Nō es tu de illis qui dicunt [Ezec. 13.] pax, & nō eſt pax. Te expectat pax illa q̄ exuperat oēm ſenſum: te expectant iuſti donec retribuatur tibi: te expectat gaudiū dn̄i tui. Et ego quidē chariſſime uehementer afficior ante uidere te: ut bn̄dictio morituri ueniat ſuꝑ me. Et qm̄ nō eſt in hoīe uia eiꝰ: nō audeo unde certꝰ nō ſum pro certo polliceri: ſed qd' nōdum uideo quō poſſim, ſatis ago ut poſſim. Fortè ueniā: fortè nō ueniā. Sed quodlibet horū ſit: dilexi à principio, diligā ſine fine. Fidenter dico, nō poſſum ꝑdere ſic dilectū uſq; i finē. Nō mihi ꝑit, ſed præit: cuiꝰ aīæ aīa mea adhæſit glutino ꝙ nō diſſipabit, & uinculo qd' nō dirumpetur. Tm̄ memēto noſtri cū ꝑueneris quo nos p̄uenis: ut & nobis cito det uenire poſt te, & ad te ꝑuenire. Interim tm̄ nullatenꝰ putes qa tua dulcis memoria recedat a nr̄a, etſi p̄ntia, dolētibꝰ ſubtrahat. Quāquā potēs eſt deꝰ te adhuc nobis donare rogantibꝰ, ſeruare indigētibus: quod utiq; non eſt diffidendum.

Abbati Cluniacenſi. Epiſtola. CCLXVII.

FIlius ueſter frater Galtherꝰ factus eſt & noſter: ſm̄ regulā illam, oīa mea tua ſunt: & tua mea. Nō ſit minus familiaris qa cōis: ſed ſi eſt quod poſſit alia gr̄a, ſit familiarior atq; acceptior ut mihi: quia ueſter eſt: ſic uobis quia noſter eſt.

Ad dominum papam Eugenium pro fratribꝰ de corona. Epiſtola. CCLXVIII.

ALij uereantur maieſtatem in uobis: & tremulis labijs ac digitis qd' ad rē pertinet, uix ad id unquam longis ambagibus anfractibuſq; perueniant. Ego certè utilitatē ueſtram, & honorem ueſtrū tantūmodo attendens, rem ut eſt unde & aperte ilico aperio, & ſine cūctatiōe & obuolutiōe tanquā uni noſtrū: apoſtolico qd' opus eſt intimare non uereor. Subreptū ē uobis, & grauiter: qd' nō dibiꝰ affirmauerim. Quis uobis ſuggeſſit hoīem de ambitiōe notatum, cōuictū, cōdenatū, ad eccleſiaſticā cogere dignitatē? Quaſi non ſatis per ſe ipſe ſe ingerere uoluiſſet. Nōnne is eſt quem ſanctæ memoriæ Lābertꝰ ep̄s dep̄hēſum in maleficijs deteſtādis, q ipſe ſtimulāte ambitiōe perpetrarat: nō ſolum à gradu i quo erat, ſed à ſpe totius promotiōis ſolēniter ut debuit degradauit? Nō eſt niſi reuocare ſn̄iam. At ꝓpter anxietatē ſctōrū fratrū de corona q ꝓ hoc clamēt ad uos, & ob reuerentiā ep̄i ſcti & docti q in hac re author extitit: ſed propter cōſciētia (cōſciētiā dico ur̄am, nō alteriꝰ) unū reſtat [Pſal. 4.] (ut hoc & ꝑ mea cōſciētia inferā) iraſcimini & nolite peccare. Peccatis enim ſi nō iraſcimini tanti ſuggeſtori mēdacij: tam indigne ſententiæ ſubreptori.

Ad eundem. Epiſtola. CCLXIX.

SErpens decepit me. Homo uerſipellis & uerſutus, iuſtitiæ inops, audiētiā fugitans, propriæ conſcientiæ inimicus, fraternæ incubans iniuriæ, neſcieti mihi literas ꝓ ſe ꝑ dn̄m Beluacenſem elicuit. Quid enim ille à me non obtineret? Si nō uultis ultra modū onerare conſciētiā meā: nil lucretur ſubreptiōe doloſus: nec de literis nr̄is opprimat inocētes. Quāquā ne hoc qdā mihi ſatis fuerit: niſi & pœnā portet quā meruit ſubreptor maligniſſimus, & auariſſimus exactor.

Ad eundem. Epiſtola. CCLXX.

QVi tentant nos: non dormitāt, neq; dormiunt. Quomodo nūc de nouo p̄ſecuti ſunt in montibus, inſidiati ſunt in deſerto? Cartuſienſes turbati ſunt. Turbati ſunt & moti ſunt ſicut ebriꝰ, [Math. 13] & propemodū oīs ſapiētia eorū deuorata eſt. Scias domine mi, inimicꝰ hō hoc fecit. Quid dico fecit? Et adhuc facit. Adhuc fiduciā habet ut de illa ſctītas influat in os eiꝰ. Eſca eiꝰ electa: noſti optime. Quoſdā iā p̄uaricatores conſtituit: alios quos p̄ ſe expugnare nō poterat, ꝑ illos ipugnat bello domeſtico & inteſtino. Ab ipſa fundatiōe loci & ordinis nō eſt auditū ut qs exiēs, ſine ſatiſfatiōe reciperetur. Qui male exierāt, peius reintrauerūt addētes præuaricationē. Quid putas pr̄ ſancte illi facturi ſunt quorū egreſſio in tranſgreſſione: regreſſio in ſupbia eſt? Et nunc [Pſal. 73.] ſuperbia eorū aſcendit: ſemper. Exultāt in re peſſima quā egerunt: inſultāt iniuriā patientibus. Vicere: triumphāt: prior iā nō eſt prior. Dū ſuperbit impius, incenditur pau[Pſal. 9.]per Exire etiā uult: nō pōt uidere deſtructionem ordinis ſui. Et iam exiſſet: ſi ſolus exire potuiſſet. Qui prior neceſſe eſt ut bonꝰ ſit, nā quorū innititur conſilio: audiuimus á bonis bonos eſſe. Videſne clementiſſime pater quantum ſubreptū ſit tibi? Nihil ne dignū recipiet ſubreptiōis author? Si bene te noui, portabit iudiciū quicūq; eſt ille. Venerunt ad te in ueſtimētis ouiū: in habitu ſctō: ſpecies decepit te. Qui mirū? Et tu hō es. Sed iam prodita in lu[2. Re. 17.]cē fraude, exurgit zelus, & partes ſuas uiriliter exequat aduerſus malignātes. Nō ueniat aīa tua in conſiliū eorū, diſſipetur cōſiliū Achitofel. Teip̄m cuſtodi. ¶ Nō eſt paris periculi, ſcientiæ ſubripi, & zelū dormire. Illd' excuſat ignorātia: hoc negligētia inexcuſabile facit. Fortè aſcendat ex aduerſo, & aliud p̄ſuadere conet. [Pſal. 7.] Mentiat iniqtas ſibi: & non dn̄o meo. Nā & ueritas & res ſic ſe habet. Nil uerò iocūdiꝰ, nil iuſtiꝰ i iudicijs ur̄is, quàm cū ſe iſtiuſmodi occaſio præbet, ſi q nocere uoluit, cadat ipſe in foueam quā fecit, & conuertat dolor eius in caput eiꝰ, & in uerticē ipſius iniqtas eius deſcēdat. Zelus dn̄i mei faciet hoc. Et priorabit iterum (ut confido) qui prior fuit: ut nō glorietur oīs iniqtas. Alioquin (qd' nō fruſtra timemus) niſi prior reſtituat i gradu ſuo: ordo nō diu erit i ſtatu ſuo. Inſpiret deus uobis paternè accipere iſta, & reſpondere, bona ad nr̄am oīm cōſolationē: qui ualde deſolati ſumus & afflicti ſuꝑ uires. Dn̄s Ciſtertienſis deſeruit nos: plaga magna in ordine. Mihi uerò duplex incūbit mœroris ratio: qui in uno hoīe & patrē amiſi & filiū. Et nunc habemꝰ pro eo dn̄m Gozuinū bonæ uallis abbatē. Sit beneplaciti ueſtri confortare eū literis ap̄licis: & qd' de eo factū eſt, ueſtro roborare fauore. Noſtis eum: & nō eſt ei apud uos opus cōmēdatore, quē ſatis cōmēdat uita ſua: & ſapiētia ſibi data à deo. Dominus Valentinus cōualet: & ubi ualet operat bona. Propterea amatores boni diligunt eum: & ipſe diligit bonos. In hoc apparet quia bonus eſt. Veſtrū eſt tales deligere & fouere. Puer ueſter plus ſolito infirmatur, guttatim defluit, fortè minime dignꝰ qui occidat ſemel. & cito ingrediatur ad uitam.

Ad comitē Theobaldū. Epiſtola. CCLXXI.

SCitis qa diligo uos: ſed quātū, nouit deus melius quàm uos. Me quoq; diligi à uobis nō dubito: ſed ꝓpter deū. Quē ſi offendero, nō erit ꝙ me diligere debeatis: cum iā nō fuerit in cauſa deus. Quis em̄ ego ſum, ut de me tantillo tātus princeps curetis: niſi quādiu deū in me eſſe credis? Ergo ut offen[Nota.]dā eum, fortaſſis nec uobis expedit. Offendo autem proculdubio ſi facio quod requiritis. Nā honores & dignitates eccleſiaſticas non ignoro deberi his qui eas digne ac ſm̄ deum adminiſtrare et uelint & poſſint. Porrò eas acqri paruulo filio ueſtro precibꝰ meis uel ueſtris: nec uobis iuſtū: nec mihi tutum eſſe noueritis. Nam nec cuiquā uel adulto plures in pluribꝰ eccleſijs habere licet: niſi diſpenſatorie quidē ob magnā uel eccleſiæ neceſſitatem, uel perſonarū utilitatē. Quamobrem ſi uobis uidet hic durꝰ ſermo: & placet quod cogitaſtis implere: parcite mihi i hoc, nā uos ſatis (ni fallor) per uos & per alios amicos ueſtros iſtud obtinere poteſtis. Ita nec uos minus quod uultis efficitis: nec ego peccaui. Sanè Vuilhelmulo noſtro cupio bene per omnia: ſed ante omnia deum: Hinc eſt ꝙ contra deū nolo aliquid habeat, ne non habeat deum. Quod ſi alius ſecꝰ uoluerit: nolo per me habeat: ne perdam & ego deū. Vbi uerò emerſerit quod ſm̄ deū habere poſſit: probabo me amicū: & operā meā ſi opus fuerit non negabo. Apud amatorē iuſtitiæ in excuſando eò ꝙ pro iuſtitia eſt: nō multū mihi laborandū. Vos autem apud comitiſſam per ea quæ uobis reſcripſi: habete me excuſatum.

Epiſcopo Laudunenſi. Epiſtola. CCLXXII.

VEſtri ſumus. Si hoc ſcitis, imo quia non ignoratis: lator præſentiū ꝑ uos uobis, & p̄ uos alijs omnibꝰ quos offendiſſe uidet, efficaciter firmiterq; recōcilietur. Alioquin offenditis, quē ueſtrū nō negatis: qd' oīno facere nō audetis. Ex quo ep̄ari cœpiſtis, nullā à uobis adhuc bn̄dictionē accepimꝰ: neq; ſacculū, neq; peram, neq; calciamenta in pedibus.

Ad dn̄m papā Eugeniū. Ep̄la. CCLXXIII.

AMantiſſimo patri & dn̄o Eugenio dei gr̄a ſummo pontifici, frater. B. Clareuallis uocatus abbas, modicū id qd' eſt. ¶ Vox tuturis audita eſt in capitulo noſtro: exultauimꝰ, & delectati ſumus: Planè eloquium caſtū: feruidū zelo: cautum ſcientia. Spūs uitæ ſpirabat i lr̄is, ſpūs uehemēs, intonās & increpās, & æmulās nos dei æmulatiōe. Fateor nō facile dixerim qd me ampliꝰ delectarit in illis: ueſtra benignitas, an noſtra utilitas: inclinata maieſtas, an erecta hūilitas: mordens ſeueritas, an mulcēs paternitas. Qui in nobis quantulūcūq; eſuriebant iuſtitiā, refecti ſunt: q minus, cōpūcti ſunt: q minime, cōfuſi ſunt. Ita quæſo: ita iugiter faciatis. Solicitudo quæ omnibus debetur: nullo modo his q̄bus ſpecialius debetur, ſubtrahenda eſt, ſed propēſius exhibēda eſt. Charitas benigna eſt dilatare ſe non minorare nouit. Colligat ſane & alios: ſed nobiſcū. Nec alienū á ueſtro [1. Cor. 13]

apoſtolati:fauore eiuſmodi q cū apoſtolis loqui poſſunt.
Mat.19. Ecce nos reliquimus oĩa & ſecuti ſum⁹ te. Non ſunt relin
quendi qui ipſi ſe reliquerūt. Puſilli domini ſunt,in ipm
credentes:non deſeret eos fidelis ſeruus & prudēs:is præ
ſertim cui credita uniuerſitas eſt. Nēpe uniuerſitatis por-
Eſai.26. tio hi:& quidē puſillus grex:ſed qui(ni fallor)meruerūt
patrē habere deū:accepturi coronā gloriæ de manu dñi,
& diadema regni de manu dei ſui. Nec eñ rapinā arbitrā-
tur eſſe ſe hæredes dei:cohæredes autē xpi. Deniq; audie
Luc.12. runt: Nolite timere puſillus grex:quia cōplacuit patri ue
ſtro dare uobis regnū. De his interim ſatis. Abbas trium
fontiū bene plātatus erat:utpote ſecus decurſus aquarū.
Vereor ego ne arbor bona faciēs fructū bonum,explan-
tata faciat nullū. Vidimus interdū uitem in prima planta
tione fœcundā:in ſecūda ſterilem. Vidimus lignum bene
plantatū uireſcere,tranſplantatum areſcere. Grauiter pro
inde uulneraſtis cor meum ſi non remittitis eū:quia ſum⁹
cor unū & anima una. Qandiu diuiſum erit:neceſſe erit
ut utraq; pars ſuo ſanguine cruentetur. Heu ,onus quod
ambo uix portabamus:quō portabo ſolus ſubducto ba-
culo ſenectutis meæ? Si de me parū eſt:moueat uos totius
ordinis plaga nō parua:& ne ſpe incerti boni, tā certa in-
terim mala fieri uelitis. Quod ſi oīno uobis i eo cōplacuit
ut retineatis eū:placeat obſecro cōmēdatū habere ipſum,
ac deinceps ad deū leuare manus ut dignet̃ idoneū ꝓ eo
uirum prouidere domui illi. De cætero ſuper his q̄ pro cō
muni utilitate totius ordinis,& pro alijs quoq; negocijs
eidem abbati dignum(imo & neceſſarium) iudicauimus
ad uos perferenda cōmittere:feſtinatū expoſcimus beni-
gnitatis ueſtræ reſponſum:ſed reſponſum facti, nō uerbi.

Abbati trium fontiū cōtra nepotem epiſcopi
Altiſſiodorēſis Epiſtola. CCLXXIIII.

Pœnitet me ſcripſiſſe pro iuuene illo:& uelim ſi
fieri poſſit reuocari precē per quā uideor ap-
probaſſe iudicium amici ſuper collata & male
collocata ab eo præpoſitura. Quod utiq; non
facio.nec feci unquā. Sed uicit me fateor ut ſic ſcriberem
dilectio qua tenebar,uehementer aſtrictus auūculo adole-
ſcentis affectu grādi nimis,ſed minus ſpirituali in hac par
te. Vrgebat maxime plaga recēs de morte illius. Videbar
leuitate uſus,ſed malo periclitari apud dñm meū præcipi
tatiōe ſcribēdi:quàm apud deū ſuſpicione mēdacij. Quā
quā caute ac ꝓuide de præpoſitura ſcripſi,nihil ad ipſum:
ꝙ indubitāter ſcire duos(ut memini)prædeceſſores eius
ipſam aliter ordinaſſe atq; alias & ſuo confirmaſſe preuile
gio. Tu autem ſi efficere potueris apud ipſum ut eccleſiæ
preuilegiū,& priuilegio efficaciam reddat: bonum opus
operatus es. Vtinam à næuo ſanguinis huius ſanctū pur-
garet epiſcopum,& adoleſcēti in alijs prouideret.

Ad dominnm papam Eugenium pro Altiſſiodo-
renſi electione. Epiſtola. CCLXXV.

Cum primū uobis pro Altiſſiodorēſi eccl'ia ſcri
pſi:de prima audierā electiōe:de ſecunda nihil.
Et ecce me ueluti prophetante, opprobriū qd'
ſuſpicatus ſum,ſecutū eſt:& timor quem time-
bam,euenit. Memētote quomodo actum ſit Niuernis,&
uidete ſi non ſimili arte imo fraude nō diſſimili,eodemq;
authore,ut aiunt,& nunc ſecunda electio præſumpta eſt:
ut ſcilicet uno noīato duos eijciant,& ſic demum tertium
quem uolūt ſubinducant. Miſerūt & iſti ad me ut pro ſua
parte ſcriberem:& uiſum eſt mihi mittere fratrem à latere
meo qui de utraq; certius actione cognoſceret:noſq; cer
tificaret. Qui intrās eccleſiā,& de omnib⁹ diligēter explo
rans:teſtimonio oīm q cōuenerāt,inuenit nullū præsby-
terorū p̄ter unū,fratrē ſcilicet ipſi⁹ fratris Gaufridi. Hu
gonē:nullū de diaconib⁹ præter Stephanū ſolū,ex parte
illa eſſe:exceptis his q authores extiterant pſonis eccl'iæ,
cātore,archidiacono,& ut dicebat theſaurario (neq; eñ
ipſe p̄ſens tūc affuit.) Porrò in pte altera p̄ter alios iferio
ris ordinis diaconos nouē & p̄ſbyteros undecim cōſenti
re duodecim⁹, q & archipreſbyter eſt, ꝓ neutra parte uel
le ſe ſubſcribere,ꝓ neutra ſcripſiſſe teſtabat̃:quāquā prio-
rē plus uelet. Sigillū eccl'iæ p̄fatus Hugo tenebat ,hō nō
pacis ſed partis alienæ:nec cōſiderauit in tradēdo qd' de
buit:ſed quod uoluit. Sic ſe res habet. Et ego ſolita p̄ſum
ptione unū infero. Nec malitiam gloriati oportet: nec ſa-
pientiā decipi decet:nec eccleſiā ſuſpēdi diutius expedit.

Ad eundem pro obitu epiſcopi Altiſſiodorēſis.
Epiſtola. CCLXXVI.

Adhuc ſuggero aliqd quod ante nō tacuiſſem,
ſi ante mihi cōpertū fuiſſet ſicut nūc eſt. Adeſt
homo qui peccare fecit Iſrael: ſctm̃ loquor epi
ſcopū: qui cū in morte aliquātū ſtupidus eſſet
& turbatus,iſte eū fecit mori penè inteſtatum. Cum enim
pauperibus & eccleſijs,aut nihil aut parum daret ,nepoti
ſuo carnali adoleſcentulo ſeculari inutili,totum pene qd'
acqſierat mēſe epali:Stephano ſuggerēte & ſolicitāte di-
miſit. Aiunt ſeptē eccl'ias & decimas & prata in propria
ſylua epi:inſup qd' pudor eſt omni religioni.de mobilib⁹
aureos ſuos & proprias equitaturas : & cum minus illæ
ſufficerent ad conficiendum iter,ut pro his firmandis ad
uos ueniret ,iuſſiſſe tradi etiam monaſterij equitaturas.
Quanquam quidam exiſtimant epm donationes iſtas ne
ſciſſe:ſed Stephanum feciſſe & ſigillaſſe quæ uoluit,& cre
dendum. Nēpe & anno præterito in articulo ut putabat̃
mortis poſitū eccleſiā quandā eidem nepoti donare fece-
runt:qd' donū poſtea conualeſcēs,ſicut certiſſime compe
rim⁹,feciſſe ſe minime recognouit. Quis deniq; credat ui
rum ſctm̃ ſpiritalē ſi ſapuit,ſi compos ſui fuit,teſtamētū ta
le feciſſe? Quis uel ſeculariſſim⁹ hoc dixerit teſtamētū ſa-
cerdotis? Hæccine diſpoſitio hominis ſobrij & ſpiritalis
illius q oīa dijudicat,& ipſe à nemine iudicat̃? A quo eñ ſi
ita remāſerit:ſiue in cælo ſiue in terra iſte nō iudicabitur?
Tu ergo ſerue dei qui tenes gladiū Petri:amputa cōfuſio
nē opprobrij à religione:ſcandalū ab eccleſia:crimē à per
ſona:à ſpiritualiū oīm q eū in ſpū & nō carnaliter dilige-
bant,& tuo ipſius corde amaritudinē & dolorē. Exurge
Phinees:ſta & placa:ut ſanet̃ quaſſatio. Sta inquā inf exi-
bilis aduerſus carnē & ſanguinē:quo ariete murū tuæ cō-
ſtantiæ filij hui⁹ ſeculi ꝓculdubio cōcutere conabunt̃. Ve
ra pietas eſt in auūculū ſi ſup hmōi extiteris impi⁹ i nepo
tem. Et hoc ſcitote ꝙ uiros religioſos decanū ſancti Petri
Altioſſiodorenſis,& priorem ſancti Euſebij tā ꝓ ſe quā ꝓ
abbate ſancti Laurentij ob primā Altiſſiodorenſis eccle-
ſiæ electionē paratos uenire ad uos:pars aduerſa p comi-
tem Niuernēſem detinuit.& deterruit ne uenirēt . Siqui
dē comes ipſe uocatis ad ſe denūciauit ne ſe itromitterēt
& minis grauiſſimis ac manifeſtis ꝓhibuit eos:ſicut prior
ipſe à p̄dicto abbate ſuo & fratre ſuo carnali & à decano
miſſus ad nos propter hoc ipſum :confeſſus & cōqueſtus
eſt nobis:rogans etiam per nos hoc ipſum innoteſcere uo
bis. Dixi & iterum dico:mementote quod factum eſt Ni-
uernis. Ordinatiſſimum eſt,minus interdum ordinate ali
quid fieri. Claues ueſtras qui ſanū ſapiunt, alteram in di-
ſcretione alteram in poteſtate conſtituunt.

Ad eūdē ꝓ abbate Cluniacēſi. Ep'la. CCLXXVII.

Stultū uidetur ſcribere ad uos pro dño Clunia
cēſi,& ei quaſi uelle patrociniū ferre, q uē oēs
ſibi patronū habere deſiderāt. Sed ſcribo etſi
nō neceſſarie illi,ſatiſfaciēs tñ affectui Affectui
dico meo,nō alterius. Ipſo eñ quia corpore non poſſum,
proſequor,amicū peregrinantē. Quis nos ſeparabit? Nec
altitudo alpium,nec niuium frigora,nec longitudo itine
ris. Et tūc præſens ſum in literis his aſſiſtens illi. Sine me
poterit eſſe nuſquam. Debitor ſum dignationi eius,per
quā dignus habitus ſum aſſumi in id gratiæ. Sed debito
ipſa abſolui gratia,quia neceſſitas in uolūtatē trāſijt. Ho-
norate uirū,ut uerè honorabile mēbrū i Xp̄i corpe. Vas
eſt in honorē(ni fallor) plenū grãæ & ueritatis refertum
plurimis bonis. Remittite eū cum lætitia, quamplurimos
de ſuo reditu lætificaturū. Dignemini eū ampliori ut di-
gnū eſt gratia, & ita ut de plenitudine eius oēs cū redie-
rit acci-

piamus. Sanè ſi qd petierit in nomine,dñi Ieſu, nō
debet apud uos pati difficultatē. Nam ſi neſcitis,iſte eſt q
manus ſuas extendit ad pauperes ordinis noſtri,iſte eſt q
de poſſeſſionibus eccleſiæ ſuæ quātū cū pace pōt ſuorū,li
bēter frequēterq; largitur ad uictū. In noīe Ieſu cur dixe-
rim.audite. Si eñ petierit(qd' ſuſpicor,uereorq;)dimitti
à regimine monaſterij,q ſi illū noſcēs,i noīe Ieſu petere pu
tet? Fallor ſi nō ſolito timoratior,ſi nō ſeipo melior fact⁹
ſit ex quo uidiſtis eum. Quanquā penè ab introitu ſuo in
multis ordinē illū melioraſſe cognoſcit̃,uerbi grã i obſer
uātia ieiunorū,ſilētij,indumētorū p̄cioſorū & curioſorū.

Ad eundē pro epo Beluacēſi. Ep'la. CCLXXVIII.

Petitiōes filij ueſtri epi Beluacēſis quàm dignæ
ſint exauditu,nō eſt quod uos doceam⁹:ipſæ ſa
tis per ſe paternis uiſceribus ueſtris qd' dignū
& iuſtū eſt,facile pſuadebūt. Agimus tñ. Fouē
dus eſt deuot⁹ iuuenis fauore paterno:& zelus bon⁹ quē
pro ſua eccleſia gerit,nō modo approbādus:ſed & iuuan-
dus. Sic ſeipſo indies deuotior,feruentior,fortior fiet,cū
uexationes & tribulationes q̄ nunquā deſunt illi eccleſiæ
à malis hoīb⁹ ,manu indeficiētis auxilij ueſtri ſibi ſenſerit
è regione leuari. Petitionē fratris Arnulphi de maiole pe
timus exaudiri Magiſter. G.(hoc nomē nuncio)dicet eā
uobis. Sed & quod petit abbatiſſa de paracleto , per ipm
ſi dignamini ſcire poteſtis:& facere ſi dignum iudicatis.

Ad Henricum comitē. Epiſtola. CCLXXIX.

Abbas de Caſtellione uir religioſus Romā profi
ciſcens,in die & noſtri cuſtodia ſua oīa dereli-
quit:& ecce miniſteriales Simonis hominis de
Bellefort abſtulerūt porcos eorum. Maluiſſem
dico uobis,ut noſtros proprios rapuiſſent. A uobis req-
rimus illos. Ad hoc te conſtituit principem ſuper terram
princeps regum terræ,ut ſub eo & pro eo bonos foueas,
malos coerceas,pauperes defendas,facias iudiciū iniuriā
patiētib⁹. Si hæc facis,opus principis facis: & ſpes eſt ut
tuum deus dilatare & roborare debeat principatū. Si nō,
timendum tibi ne hoc ipſum quod uideris habere hono-
ris & poteſtatis,auferatur(quod abſit)à te.

Ad dominum papā Eugenium pro Altiſſiodorēſi
negocio. Epiſtola. CCLXXX.

Bene facitis frequenti & benigno exauditu tem
pus breue quo hic ſum,ſolando tædentē,puſil-
lanimem erigēdo. Facitis etſi nō quod mereor
ego,certe quod uos decet. Nō ꝙ ad uſum pro-
priæ uoluntatis tanta abuti benignitate delecter, parat⁹,
teſte conſcientia,tam æquo accipere animo quod nega-
re,quàm qd' p̄ſtare placuerit. Volo mihi geri morē ſicut
& omnis homo:ſed nō quod iuſtitiæ obuiet,quod uerita
ti præiudicet,quod ueſtræ deniq; diſpliceat uoluntati.
Hoc pro eo,ne me ſuſpicemini aut non aduertere benefi-
cium,aut ingratū eſſe. Nūc quod res poſtulat audiat ſan-
ctitas ueſtra. Cū in me itur,leuis iactura eſt,& q̄ leuari faci
li queat reſarcitu. Ego plagis cōſciētiæ meæ nullum iudi-
co accommodatius medicamentum,probris & contume-
lijs. Nō eſt proinde ꝙ pro me mouear, homūcio omni op
probrio dignus & deſpectiōe. At uſq; in Xp̄m dñi mali-
gnatio forte peruenerit,nutat fateor patientia: & omnis
penè cedit manſuetudo. Nūqd petiui à domino meo or
dinari per me eccleſias,diſponi epiſcopatus,creari epiſco
pos? Aptū uidelicet inſtrumentum,formica plauſtrū tra-
hens. Voluiſtis hominē promoueri digne ſanè(ni fallor)
in quē nimirū quid dicant non inueniūt ne hi quidē qui
contra uolunt. Innotuit quibus oportuit myſterium bo-
næ uoluntatis. Et myſteriū quidē publicatū eſt:fructu ue
rò uſq; adhuc & utilitate fraudamur. Quæritis quis fecit
hoc? Homo pacis urã,i quo ſperabatis. Homo cui odio
religio,cui oneri ſapientia,cui terrori iuſticia eſt:q dñi ſui
non eſt ueritus ſecretū prodere,euacuare decretum. Nec
mirum qui ſe talem aperire non eſt confuſus. Qui dū pro-
prio concedit liuori,etiam ueſtræ reuerētiæ nō pepercit.
Confuſus ſum ego:ſed quæ cura? Non recuſo cōfuſionē
quā mihi obedientiæ zelus inuexit. A me quidē nō trāſijt
calix iſte:ſed per me planè uſq; ad nos pertranſijt. In ſug-
gillatione ne dicam depraua tione datæ ſententiæ:cui cla
rum non ſit authorē tangi potius quàm denunciatorem?
Cuius nō potuit infirmari perſona,debuit ne infirmari ꝓ-
motio? Vnū eſt è duobus:aut ſtabit ſermo quem à nobis
egreſſum teſtati ſumus:aut nos mendaces reputabimur,ſi
cut iam reputamur. Sed melius ueſtroq; dignius apoſto-
latu,non gloriabitur in malitia qui potēs fuit in iniquita
te. Obeditū tñ mādatū ex pte eſt,& parte maiori. Trib⁹ cō
miſſum erat:uno cōtenēte, duobus conſentiētibus,quid
reſtat niſi ut uox ueſtra ſuppleat quod minus eſt? Et qui-
dem tute hoc. Nō eſt quod timeatis à ſcandalo illorum de
quibus dñs dicit, Sinite illos:cæci ſunt,& duces cæcorū. Mtt.15.
Quod reliquū eſt,lætabit̃ populus,lætabitur ſanior pars
cleri,etiā ipſe lætabitur rex,lætabitur deniq; oīs eccleſia
ſanctorum. Multa bona opera oſtēdiſtis ſeculo noſtro ex
gratia quæ data eſt uobis. At nullū(ut arbitror)qd' ma-
gis pro gloria ueſtra faciat,quàm ſi ſic feceritis. Teſtimo-
nium perhibeo eis:ꝙ multos de religione noīauerint,nō
religione delectati,ſed impotētia:qui nō poſſint maligni
tatē eorū coercere, qui uim repellere nō ſufficiāt,ut quo-
rū ſctitate nō amant,non ſit ꝙ timeant poteſtatē. Comes
Niuernenſis uias p̄ris nō ambulat:aduerſat̃ tū huic , tum
oñi bono. Incubat terris boniſq; eccleſiarū,ſicut leo pa
ratus ad prædam. Paratus eſt recipere etiā ſaracenum aut
quēpiā ex Iudæis ut iſto careat , quod ſolus ſibi uideat̃ q
malitiæ & caliditati eius reſiſtere & norit & poſſit. Inde
eſt ꝙ nōnullis clericorum minis & manifeſtis grauamini-
bus(ut nobis ipſi cōfeſſi ſunt)ſilētium impoſuit,ne pars
aduerſa de multitudine glorief̃. Et ut breuiter qd' ſentio
exprimā,ſi iudicat̃ operæpreciū in illo ep̄atu monaſteria
pauperari,eccleſias cōculcari,religioni illudi,ipam epalē
ſedē cuius p̄cipue facultatib⁹ & poſſeſſionibus inhiat , in
ſeruitutē redigi: Regniacēſis regnare nullaten⁹ pmittat̃.
Vbi eſt etiā nūc ſpūs ille quē habuiſtis in negocio Ebora
cēſi? Nō ſentiet illū qui ſimile opus tentauerit? Ecce is(ſi
cut accepimus)in ſpū illius uenit , q curiā aduerſum uos
concitauit,ſi licuerit moliturus idipſum. De negocio dñi
Lundēſis,reducim⁹ uobis ad memoriā . Cauſa dilationis
ſublata de medio,non eſt niſi ut fiat quod faciēdum erat.
Et hoc addiderim, Habere bonum,iuſtum,& bonæ famæ
cancellarium,apoſtolicæ dignitatis non modica pars eſt,
apoſtolicæ amminiſtrationis non paruum amminiculum
eſt,apoſtolicæ conſcientiæ non mediocris cuſtodia eſt.
Semper quidem notabilis conſtitutio pernicioſa at poſt
longam deliberationem etiam turpis.

Abbati Brunoni de Claraualle. Ep'la. CCLXXXI.

Rectene iraſceris tu modo? Non ut opinor. Cō-
uincunt te ſermones tui,non diſpoſiti in iudi-
cio ſed precipitati in perturbatione. Nam iudi
ciū quidē tale eſt. Meliora ſunt uerbera amici,
quàm oſcula inimici. At ego ſine cauſa uapulo inqs. Eſto.
Nihilominus tamen uerbera uerborum noſtrorum ami-
cabilem curam ſonant. Parum dixi,paternam loquuntur
ſolicitudinē. Itaq; ſi culpā nō habes,nihil te læſimus,pro
pria excuſatum conſcientia. Si habes, tibi potius iraſcen
dum quàm mihi fuerat. Quereris ꝙ tibi nō credidi,quaſi
tu mi inde aliquid locutus fueris. Eſto. Credidi queren-
ti de te. Tibi quō credere aut decredere potui, q̄ dixeras
nihil? Fac quod locutus es . Solue quod debes, quā ante
poteris;ne fortè nō mō inter nos,ſed & de nobis ſcandalū
oriatur. De nobis aūt bñ ſenti,bene de te ſentiētib⁹,& nō
decredentib⁹,tibi,ſicut perturbate loqueris,neſciens qd
loquaris. Mea ſunt uerba,meum loquuntur affectum.

Ad Ludouicū regē Francorū pro electo Altiſſio
dorenſi. Epiſtola. CCLXXXII.

Volui ego unquā in aliquo imminui honorē re
gis,dignitatē regni? Deus ſcit:nec ueſtra ut cō
fido conſcientia id uobis reſpondet. Videte ne
illi magis contra uos faciāt q electiones diſtur-